

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

TELEVÍZIÓS MŰSORSOROZAT CÍMÉNEK VÉDELMEVEL ÉS A SOROZAT FOLYTATÁSÁVAL KAPCSOLATOS SZERZŐI JOGI KÉRDÉSEK

SZJSZT-15/2013

A Fővárosi Törvényszék által feltett kérdések

A szakértő feladata az alábbiak megállapítása.

1. Állapítsa meg, hogy a „Sorozat 1.” illetve a „Sorozat 2.” évad szerzői jogi szempontból milyen műfajú: reality show vagy szocio-dokumentumfilm, önálló filmalkotásnak minősül-e, vagy filmalkotások összességének!
2. Állapítsa meg, hogy a „Sorozat” mint cím szerzői alkotásnak minősülő eredeti alkotás, vagy pedig kézenfekvő címválasztás!
3. Állapítsa meg, hogy a 12/F/1. alatti handoutban megnyilvánuló koncepció vagy formátum szerzői jogi szempontból eredeti alkotásnak minősül-e, ha igen, mely elemei utalnak az eredeti alkotásra!
4. Nyilatkozzon, hogy a Sorozat 2. című mű felhasználta-e a Sorozat 1. c. művet, illetve annak szerzői alkotásnak minősülő részét! Ha igen, mely részét? A Sorozat 2. c. mű a Sorozat 1. c. mű átdolgozásának minősül-e?
5. Adjon választ továbbá a felperes 20/F/2. alatt szereplő beadványában foglalt kérdéseire, amennyiben az előző kérdésekre adott válaszaiban azokat nem érintené, és szerzői jogi szempontból a kompetenciája körébe tartozik.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1. és Ad 3. Az 1. és 3. kérdés összefüggésére tekintettel az eljáró tanács a két kérdést együtt válaszolja meg. Az eljáró tanács álláspontja szerint a Sorozat egységes koncepció, szinopszis alapján létrehozott, televíziós szociodokumentumfilm-sorozat. Bár az alperes több helyen hivatkozik a műsorformátumra, de ezt az adott ügyben eljáró tanács nem látja relevánsnak, mivel ezt dokumentumfilmnek tekinti. A hazai joggyakorlat, illetve uralkodó elméleti álláspont szerint a műsorformátumok általánosságban ötletnek tekinthetők, az ötletet pedig a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 1. § (6) bekezdése értelmében önmagában nem illeti meg szerzői jogi védelem. Ennek folytán, amint arra az SZJSZT szakvéleményeiben több alkalommal kitért és határozott álláspontot alakított ki (SZJSZT-26/2000, -09/2000, -24/2008), a műsorformátumokat önmagukban,

általánosságban nem illeti meg a szerzői jogi védelem. Más a helyzet a formátum alapján létrejött egyes audiovizuális, illetve filmalkotásokkal vagy azok egyes önálló, egyéni, eredeti alkotásjelleggel bíró elemeivel kapcsolatban, amelyek mint önálló szerzői művek, illetve alkotáselemek szerzői jogi védelem alatt állhatnak.

Bár a műsorformátum mint ötlet önmagában nem tárgya a szerzői jogi védelemnek, a formátum egyes elemei, pl. a műsorsorozat sajátos címe, a sorozatban megjelenő jellegzetes és eredeti alakok, szereplők kialakítása, a sorozaton végigmenő különleges, egyéni, eredeti dramaturgiai séma, forgatókönyvi vagy szinopsziselemek, vizuális tervek stb. állhatnak szerzői jogi védelem alatt. Az Szjt. 1. § (2), illetve (3) bekezdése alapján ugyanis a szerzői jogi védelem – függetlenül attól, hogy az adott műfaját a törvény megnevezi-e vagy nem – a szerző szellemi tevékenységéből fakadó, egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg; a védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől. Ennek megfelelően mindig valamely konkrét esetben lehet eldönteni, hogy az adott műsorleírás, formátum tartalmaz-e olyan különleges alkotáselemeket, amelyek, mint egyéni, eredeti szerzői művek, védelem alatt állnak.

A periratok között 12/F/1. alatt található „handout” elnevezésű dokumentum az eljáró tanács álláspontja szerint egy gyártási tervet és a dokumentumfilm szinopszisének elemeit ötvöző anyag. A dokumentum első négy oldala a koncepció megfogalmazása és a gyártási terv, amely nem tartalmaz az ötlet szintjét meghaladó egyéni, eredeti alkotáselemeket. A dokumentum utolsó két oldalán megjelenő elképzelt adás leírása („Egy elképzelt adás, egy elképzelt családdal”) megfelel egy szerzői jogi védelem alatt álló dokumentumfilm-szinopszisének. Megállapítható, hogy mind az első, mind a második évad filmjei e kétoldalas, egyéni, eredeti jellegű dokumentumfilm-szinopszis alapján készültek.

Ad 2. Az Szjt. 16. § (2) bekezdése alapján a szerző engedélye szükséges a mű sajátos címének a felhasználásához. E körben vizsgálendő, hogy a „Sorozat” cím sajátosnak mondható-e? A szóösszetétel a magyar nyelv sajátosságait frappánsan kihasználja, több jelentésréteget, asszociációs lehetőséget hordoz. Ez a cím köznapi, a mű által determinált, pusztán leíró jellegű címnek nem mondható. Figyelemmel az SZJSZT-nek a címek jogvédelmét illető szigorú értelmezési gyakorlatára is (SZJSZT-08/1986, -26/2003, -22/2010, -24/2008 vélemény) az eljáró tanács álláspontja szerint a „Sorozat” cím az Szjt. 16. § (2) bekezdése értelmében sajátos címnek minősül, és így önálló szerzői jogi védelemre érdemes.

Ad 4. A „Sorozat 2.” című sorozat az 1. résznek a handout utolsó két oldalán megjelenő, szerzői műnek minősülő szinopszisa alapján készült, és egyértelműen felhasználta az első sorozat dramaturgiai felépítését, szerkezetét, valamint egyéb elemeit, úgymint a képi világot, a „Sorozat” stábkaraktereit, a főcímgrafikát és a zenét.

Az eljáró tanács azt a kérdéskört nem vizsgálta, hogy az egyes alkotáselemek mennyiben a felperes szerzői művei, vagy mennyiben származtak másoktól.

Az eljáró tanács rámutat, hogy nem átdolgozásról van szó, hanem az első sorozat szinopszisának felhasználásáról.

Ad 5.

Mindazon kérdések, amelyek az eljáró tanács kompetenciájába tartoztak, megválaszolásra kerültek az 1–4. kérdésre adott válaszokban.

*Dr. Sár Csaba, a tanács elnöke
Dr. Kricsfalvi Anita, a tanács előadó tagja
Rózsa János, a tanács szavazó tagja*

* * *

BÚTOROK SZERZŐI JOGI VÉDELME ÉS SZOLGAI MÁSOLÁSA

SZJSZT-36/2013

Az adóhatóság által feltett kérdések

1. Az ipari tervezőművészeti alkotáshoz kapcsolódóan a szerzői jogok sérelme miben mutatható ki?
2. A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok közül konkrétan melyek szenvedtek sérelmet?
3. Az A. társaság és a B. társaság munkatársai közül a szerzői jog megsértése kinek a terhére mutatható ki?
4. A szakértő egyéb észrevétele.

A megkereséshez csatolt melléletek

A megkereső a megkereséshez csatolta a bűnügy nyomozási iratait.

Tényállás és előzetes megállapítások

A megkereső igazgatóság megkeresésében az eljárás tényállását nem vázolta. Az eljáró tanács a nyomozás iratait áttekintve megállapítja, hogy szakvéleményének kialakításához ez elegendő.

Az eljáró tanács szakvéleményének kialakításához csak a nyomozati iratokat használta fel, egyéb kutatást nem végzett.

Az eljáró tanács az egyes kérdések megválaszolása során nyilatkozik arról, ha a kérdés egésze vagy része nem minősül szerzői jogi szakkérdésnek, és ezért azok megválaszolására a Szerzői Jogi Szakértő Testület hatásköre nem terjed ki.

Az eljáró tanács szakvéleménye

I. Az 1–2. kérdés megválaszolása során alkalmazandó jogszabályi rendelkezések

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) szakaszainak sorrendjében haladva:

„1. § (2) Szerzői jogi védelem alá tartozik ... az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen ...

m) az iparművészeti alkotás és annak terve,

...

o) az ipari tervezőművészeti alkotás,

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. ...”

„2. § Olyan műre, amely először külföldön került nyilvánosságra, az e törvényben meghatározott védelem csak akkor terjed ki, ha a szerző magyar állampolgár, vagy ha a szerzőt nemzetközi egyezmény, illetőleg viszonyosság alapján a védelem megilleti.”

„4. § (1) A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző).”

„9. § (1) A szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok ... összessége.”

„16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére.”

„17. § A mű felhasználásának minősül különösen:

a) a többszörözés (18–19. §),

b) a terjesztés (23. §),

c) a nyilvános előadás (24–25. §),

d) a nyilvánossághoz közvetítés sugárzással vagy másként (26–27. §),

e) a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánossághoz történő továbbközvetítése (28. §),

f) az átdolgozás (29. §),

g) a kiállítás (69. §).”

Az Sztj. a szerzői jogok keletkezését a mű megalkotásának („létrejöttének”) időpontjához köti. A védelem feltételét az Sztj. 1. § (2) és (3) bekezdésének idézett szabálya adja meg. Az Sztj. többletkövetelményt a jogok keletkezéséhez nem támaszt. Az Sztj. 1. § (2) bekezdésében a műfajtak felsorolása példálózó. Azaz amennyiben egy műről megállapítható, hogy például művészeti alkotás, azonban a példálózó felsorolás egyik elemével sem azonosítható teljes mértékben, ez a szerzői jogi védelem fennállását nem érinti.

Az Sztj. 1. § (3) bekezdésének követelménye nem az objektív újdonság követelményét állítja fel a művek védelmének feltételeként. „Ezért a szerzői jogban az ’újdonság’ helyett inkább az ’eredetiség’ kifejezést használjuk. Itt, a szerzői jogban az azonos tárgyú, hasonló felépítésű ’párhuzamos fejlesztések’ (párhuzamosan alkotott önálló művek) egyidejű, konkuráló védelmet élvezhetnek, hiszen ha más és más szubjektív azonosságúak (mindegyik más alkotói személyiség egyéni, eredeti gondolati szövedéke s így tükre is), a másokat kizáró teljes monopólium csak arra vonatkozik, ami úgysis csak az illető jogalany sajátja.”¹

A védelem feltételének ilyen meghatározása elvi lehetőséget ad arra, hogy nagyon hasonló művek önálló védelmet élvezzenek, ha azok megalkotása önállóan történt, és az egyes művek tekintetében külön-külön megállapítható a védelem feltételeinek való megfelelés.

Nem állhat azonban fenn az alapul fekvő mű szerzőjének jogaitól független szerzői jogi védelem olyan alkotáson, amelynek egésze vagy részlete egy másik alkotás felhasználásával készült. Ebben az esetben engedély nélküli átdolgozásról vagy, amennyiben más mű létrejötte nem állapítható meg, szolgai másolásról – és ezeket követő engedély nélküli felhasználásokról – beszélhetünk.

Ezenkívül egy használati tárgy, mint amilyen egy ülőgarnitúra is, egyedi, eredeti jellegének megítélésénél figyelembe kell venni, hogy annak kialakítását mennyire befolyásolja a funkcionalitás, és hogy ahhoz képest a szerző mennyire élt vagy élt-e egyáltalán alkotói szabadsággal.

A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. Ezek a szerző vagyoni jogai. A vagyoni jog átfogó, kizárólagos (abszolút) jogosultság, amely a mű minden ismert és még ismeretlen jövőbeli hasznosítását a szerzőnek tartja fenn („pozitív” felhasználási jog) és (negatívan nézve) a mű felhasználásából mindenki mást kizár.² Az Sztj. 17. §-a tartalmazza a ma ismert legtipikusabb felhasználási módokat. A rendelkezés bevezetésében szereplő „különösen” szó értelmében a felsorolás csak példálózó.

II. A fenti jogszabályhelyekre és azok vázolt tartalmára tekintettel, valamint a nyomozati iratokban fellelhető NABUCCO és LONDON fantázianevelű ülőgarnitúrák fényképeinek vizsgálatával az eljáró tanács az alábbiak szerint válaszolja meg az igazgatóság által feltett kérdéseket:

1. Az ipari tervezőművészeti alkotáshoz kapcsolódóan a szerzői jogok sérelme miben mutatható ki?

Az eljáró tanács megvizsgálta a NABUCCO és LONDON fantázianevelű ülőgarnitúrákat. Ezek vizsgálatával megállapítható, hogy mindkét termék minősülhet művészeti alkotásnak.

¹ Gyertyánfy Péter (szerk.): A szerzői jogi törvény magyarázata. Complex Kiadó, Budapest, 2006, p. 30.

² Gyertyánfy: i. m. (1), p. 77.

A két ülőgarnitúra esetében minimálstílusú bútorokról beszélünk. Ezek jellegzetessége a letisztult, egyszerű forma. Ennek ellenére a kérdéses ülőgarnitúrák számos olyan szerzői döntést tartalmaznak, kezdve a bútor egészének és egyes alkotóelemeinek méretezésétől, a szerkezeti elemek egymáshoz viszonyított arányaitól az ülőfelület, a kartámlák és fejtámlák formai kialakításán át a kárpit anyagának és színének meghatározásáig, amelyek azok egyéni, eredeti jellegét, tehát szerzői jogi védelmét megalapozzák. Éppen a szerzői döntések számossága és az ezek összessége által megalapozott szerzői jogi védelem zárja ki azt a gyakorlati lehetőséget, hogy bármely más szerző e számos döntést az eredeti műtől teljesen függetlenül éppen úgy hozná meg, hogy az egy, az eredeti művel azonos vagy ahhoz lényegében hasonló művet eredményezzen. Ugyanakkor az ülőgarnitúra szerzői jogi védelme nem zárja ki, hogy azok egyes elemei más ülőgarnitúrákon is megjelenjenek. Azonban két egymástól független szerzői teljesítménynek összehatásában és megjelenésében szükségszerűen különböznie kell egymástól.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a NABUCCO és a LONDON ülőgarnitúra közötti minimális eltérések sem külön-külön, sem összehatásukban nem elégségesek ahhoz, hogy az összbnyomásban különbséget tegyenek. Ezért valószínűsíthető, hogy az egyik a másik szolgai másolata. Az eljáró tanács nem talált a nyomozati iratokban hitelt érdemlő bizonyítékot (akár a tervek vagy a bútorok nyilvánosságra hozatalának dátuma, akár egyéb bizonyíték, amely azt bizonyítaná, hogy az egyiket a másiktól másolták), ami igazolná, hogy melyik termék melyik szolgai másolata.

2. *A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok közül konkrétan melyek szenvedtek sérelmet?*

Amennyiben megállapítható, hogy az egyik ülőgarnitúra a másik szolgai másolata, akkor az eredeti mű szerzői jogosultjának a szolgai másolat felhasználásához igazodóan sérülhettek a szerzői személyhez fűződő és vagyoni jogai.

Így például ha a szolgai másolattal kapcsolatosan az eredeti mű szerzőjének a nevét nem tüntették fel, akkor sérülhetett a név feltüntetéséhez fűződő jog (Szjt. 12. §).

A szolgai másolat elkészítésével bizonyosan sérül a szerző többszörözési joga (Szjt. 18. §). Amennyiben a másolatokat forgalomba hozzák, illetve akár forgalomba hozatalra felkínálják vagy kereskedelmi céllal birtokolják, sérül a szerző terjesztési joga (Szjt. 23. §).

3. *Az A. társaság és a B. társaság munkatársai közül a szerzői jog megsértése kinek a terhére mutatható ki?*

A kérdés az eljáró tanács véleménye szerint szerzői jogi szakkérdést nem tartalmaz.

Ha a fenti 1. pontban leírtak és az eljáró tanács által nem ismert tényállás alapján megállapítható volna, hogy a LONDON ülőgarnitúra a bitorló termék, azaz az a szolgai másolata

az egyéni, eredeti jelleggel rendelkező NABUCCO ülőgarnitúrának, akkor a felelősségről az alábbi mondható el:

Az A. társaság mint az ülőgarnitúrák gyártója megsérthette a szerzői jogosult kizárólagos többszörözési és terjesztési jogát. Polgári jogi értelemben a felelősség – a kártérítési felelősség kivételével, amely felróhatóságon alapul – az Sztj. 94. §-a szerinti jogkövetkezmények tekintetében objektív alapon a gyártást és nagykereskedelmi forgalmazást végző, megjelölt jogi személyt terhelné.

A B. társaság a LONDON ülőgarnitúrák forgalmazója, ezért amennyiben a LONDON ülőgarnitúrák a jogsértő termékek, a B. társaság a szerző kizárólagos terjesztési jogát sértette meg. Az Sztj. 23. § (2) bek. második mondata alapján a terjesztés jogának megsértését jelenti a mű jogsértéssel előállott példányának kereskedelmi céllal történő birtoklása is, ha a birtokos tudja vagy neki az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett tudnia kellene, hogy a példány jogsértéssel állt elő. Amennyiben a B. társaság esetében a tényleges forgalomba hozatal nem, hanem csak a kereskedelmi célú birtoklás állapítható meg, akkor – polgári jogi szempontból – a B. társaság esetében azt kell megállapítani, hogy a jogsértéssel előállított termékeket birtokló személy tudja vagy a tőle az adott helyzetben elvárható gondosság mellett tudnia kellene, hogy a példány jogsértéssel állt elő. Amennyiben a termékek forgalmazása vagy forgalomba hozatalra történő felkínálása is megvalósult volna a tényállás szerint, polgári jogi értelemben a felelősség – a kártérítési felelősség kivételével, amely felróhatóságon alapul – az Sztj. 94. §-a szerinti jogkövetkezmények tekintetében objektív alapon terhelné a kiskereskedelmi forgalmazást végző, megjelölt gazdasági társaságot.

A fenti körülmények fennállása kizárólag a nyomozásban feltárandó tényállás szerzői jogi szakkérdéseket nem érintő elemei alapján, az esetleges jogsértők tudatállapotára és az azt meghatározó tényezőkre a jogsértő időszakra vonatkozóan feltárt tények alapján állapítható meg.

Megjegyezzük, hogy a fentiek a jogsértés polgári jogi megközelítésén alapszanak.

Ugyan az igazgatóság határozata szerint a Btk. 329/D. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő iparjogvédelmi jogok megsértése miatt nyomoz, a szerzői jog büntetőjogi tényállása az elkövetéskor hatályos Btk. 329/A. §-ban található. Ennek értelmében aki másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát hasznoszerzés végett vagy vagyoni hátrányt okozva megsérti, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A fentiek alapján tehát a tényszándék vizsgálatánál az alábbiakat kell figyelembe venni. Amennyiben a nyomozás azt az eredményt hozza, hogy a szerzői jogokat megsértették, és ezt vagyoni hátrányt okozva tették, akkor eshetőleg szándékkal is meg lehet valósítani a bűncselekményt. Azaz azt kell vizsgálni, hogy ki az a személy, aki cselekménye következményét előre látta, és abba beletörődött.

Amennyiben a nyomozás azt az eredményt hozza, hogy szerzői jogokat megsértettek, és ezt hasznoszerzés végett tették, akkor azt kell vizsgálni, hogy az elkövető egyenes szándék-

kal tette-e azt. Azaz az elkövetőnek tudnia kellett, hogy a bútorok más tervei felhasználásával készülnek, és hogy a bútorokat értékesítésre szánják.

4. A szakértő egyéb észrevétele

Az eljáró tanácsnak nincs egyéb észrevétele.

*Dr. Kabai Eszter, a tanács elnöke
Dr. Lendvai Zsófia, a tanács előadó tagja
Pohárnok Mihály, a tanács szavazó tagja*

* * *

A SZERZŐI JOGI TÖRVÉNY HATÁLYA A FÁJLCSERÉLŐ SZOLGÁLTATÁS KERETÉBEN KÍNÁLT TARTALMAKRA

SZJSZT-02/2014

I. A bíróság által feltett kérdések

A szerzői jogok megsértésének büntette miatt a vádlott és társai ellen folyamatban lévő büntetőügyben [a Szerzői Jogi Szakértő Testület] a Be. 71. § alapján szíveskedjék tájékoztatni [a bíróságot], hogy a mellékelten megküldött vádirati listában szereplő mely művekre terjedt ki 2009–2010 folyamán az Sztj. hatálya (Sztj. 2. §).

II. A megbízáshoz csatolt iratok

1. Az illetékes ügyészség vádirata,
2. I. sz. melléklet a vádirat 1. pontjához,
3. II. sz. melléklet a vádirat 2/a) pontjához,
4. III. sz. melléklet a vádirat 2/b) pontjához,
5. IV. sz. melléklet a vádirat 3. pontjához.

III. A szakvélemény szempontjából releváns tények a vádirat szerint

1. A vádlott és társai 2010. év elején a *www...hu* indexáló weboldal, az ehhez kapcsolódó, a keresés folyamatában segédkező ún. „trackerszerverek”, valamint a jogvédett tartalmak

eredeti tárolására és megosztására szolgáló ún. „seedszerverek” révén jogvédett szerzői művek és kapcsolódó teljesítmények többszörözését (tárolását), továbbá le hívásra történő nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételét végezték. Az elsőrendű vádlott továbbá a trackerszerverek segítségével lehetővé tette a tartalmak keresését. A fent nevezett architektúra az egyesült államokbeli BitTorrent Inc. által kifejlesztett BitTorrent protokoll alkalmazásával került kiépítésre. A mindennapi szóhasználat ezt a felhasználási módot szokta a „torrentezés” kifejezéssel illetni.

2. Az elsőrendű vádlott 2010. január 2. napján az 1. IP-című trackerszervert, a másodrendű vádlott 2010. január 9. napján pedig a 2. IP-című seedszervert helyezte el a vádiratban megjelölt szervertermekben. A másodrendű alperes seedszerveréről az elsőrendű alperes trackerszerverén keresztül 468 darab „zenei album, egyéb zenei mű, filmalkotás és szoftver letöltése vált lehetővé”, amelyekkel a másodrendű alperes a vádirat szerint 211 rendbeli, a Btk. 329/A. § (1) bekezdésébe ütköző szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének vétségét valósította meg.

3. Az elsőrendű vádlott 2010. február 5. napján a 1. IP-című trackerszervert, a harmadrendű vádlott 2009. február 17. és 2009. szeptember 25. napján pedig a 3. IP-című és 4. IP-című seedszervert helyezte el a vádiratban megjelölt szervertermekben. A harmadrendű alperes seedszervereiről az elsőrendű alperes trackerszerverén keresztül 932 darab „zenei alkotás, filmmű, illetve szoftver vált letölthetővé”, amelyekkel a harmadrendű alperes a vádirat szerint 173 rendbeli, a Btk. 329/A. § (1) bekezdésébe ütköző szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének vétségét valósította meg.

4. A negyedrendű vádlott 2009. március 20. napján a 5. IP-című seedszervert elhelyezte a vádiratban megjelölt szerverteremben. Erről a seedszerverről az elsőrendű alperes 1. IP-című trackerszerverén keresztül 125 darab „szerzői alkotás – film- és zeneművek, valamint számítógépi programok – volt letölthető”, melyekkel a negyedrendű alperes a vádirat szerint 39 rendbeli, a Btk. 329/A. § (1) bekezdésébe ütköző szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének vétségét valósította meg.

5. Az elsőrendű vádlott fentnevezett két trackerszerverén keresztül „a fent megjelölt szerzői művek letölthetővé tételén túl további, be nem azonosított szervereken tárolt szerzői művek nyilvánossághoz közvetítésében segédkezett. A vádlott összesen 11 121 db, a vádirat IV. számú mellékletében felsorolt szerzői mű – zene- és filmalkotások, illetve szoftverek – nyilvánossághoz közvetítésében nyújtott segítséget”. Mindezekkel az elsőrendű alperes a vádirat szerint ötrendbeli, a Btk. 329/A. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés *a*) pontja szerint minősülő szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok jelentős vagyoni hátrányt okozó

megsértésének büntettét, illetve 599 rendbeli, a Btk. 329/A. § (1) bekezdésébe ütköző, szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének vétségét valósította meg.

6. A megbízó által rendelkezésre bocsátott vádirat szerint a vádlottak a fenti felhasználásokért szerzői jogdíjat a jogosultaknak nem fizettek, a felhasználásra engedélyt nem kértek, és nem kaptak.

IV. Az eljáró tanács szakértői véleménye

IV.1. Előzetes észrevételek

7. Az eljáró tanács rendelkezésére bocsátott iratanyag több helyen pontatlanul utal az eljárásban érintett műtípusokra. Az egyes vádlottak vonatkozásában megjelölt kifejezéseken felül (lásd 2–5. pont) a mellékletekben foglalt táblázatok az alábbi kategóriák között tettenkülönbséget: „film”, „album”, „dal”, „PC”, „XBOX360”, „PSP”, „PS2”, „Wii”, „szoftver”. Az eljáró tanács a szakvélemény elkészítésekor olyan értelmezéssel élt, hogy a mellékletek a „film” kategóriája alá nem csupán a mozifilmeket sorolják, hanem televíziószervezetek műsorát is (pl. Heti Hetes). Az „album” kategória a több hangfelvételt tartalmazó hanglemezeket, a „dal” kategória pedig az egyedi hangfelvételeket jelöli. Az eljáró tanács továbbá abból a feltevésből indult ki, hogy a „PC” rövidítés az asztali számítógépekről futtatható számítógépes játékokat, az „XBOX360”, a „PSP”, a „PS2” és a „Wii” jelzés pedig a Microsoft, a Sony és a Nintendo által kifejlesztett konzolokon futtatható számítógépes játékokat takarja. A „szoftver” például operációs rendszerek, szerkesztő- és vágóprogramok stb. esetén került alkalmazásra.

8. A szerzői jogról szóló 1999. LXXVI. törvény (a továbbiakban: „Szjt.”) terminológiája szerint az eljárás által érintett műtípusok, illetve kapcsolódó teljesítmények a következők: zeneművészeti alkotás, hangfelvétel (ehhez kapcsolódóan előadóművészi teljesítmény), filmművészeti alkotás, televíziószervezet műsora, számítógépi programalkotás (szoftver).

9. A 8. pontban említett művek és teljesítmények vonatkozásában az Szjt. meghatározza a vagyoni jogok jogosultjait. A *zenei tartalmak* esetében a zenemű szerzője, annak előadója (előadói) és a hangfelvétel-előállító egyaránt rendelkezik szerzői, illetve kapcsolódó jogi jogosultságokkal. A gyakorlatban nem ritkán előfordul azonban, hogy a zeneszerző és/vagy az előadóművész vagyoni jogait felhasználási szerződés vagy jogátruházás eredményeként a hangfelvétel-előállító gyakorolja. „A *filmalkotás* szerzői a film céljára készült irodalmi és zeneművek szerzői, a film rendezője és mindazok, akik a film egészének a kialakításához szintén alkotó módon járultak hozzá. E rendelkezés nem érinti a filmben felhasznált egyéb

művek szerzőinek e törvényben biztosított jogait.”³ A film előállítója a fenti szerzőkön felül kapcsolódó jogi jogosultságokat szerez a film hasznosítása céljából, a filmnek továbbá jogosultjai a készítésében közreműködő előadóművészek is.⁴ A gyakorlatban a legtöbbször az fordul elő, hogy a filmelőállító felhasználási szerződés vagy jogátruházás eredményeként megszerzi a vagyoni jogokat a közreműködő szerzőktől és előadóművészektől. A *szoftverek* hagyományosan több szerző által létrehozott tartalmak, közös művek. Ezekre nézve a gyakorlatban jellemzően a szoftverfejlesztő cég szerzi meg a szerzői vagyoni jogokat átruházás révén,⁵ avagy munkaviszonyban létrehozott szoftver esetén a szerző jogutódjaként a mű átadásával.⁶ A *televíziószervezet* saját gyártású műsora vonatkozásában ugyancsak rendelkezik kapcsolódó jogi jogosultságokkal, mint ahogyan ilyen tartalmak esetén is számolni kell a szerzői és előadóművészi jogosultságok csoportjával is.⁷ Valamennyi, a fentiekben említett esetben, amikor valamely kapcsolódó jogi jogosult felhasználási szerződés vagy jogátruházás eredményeként megszerzi a szerzők vagy más közreműködők vagyoni jogát (illetve gyakorlásának jogát), a gyakorlatban nem ritka a globális, az egész világra kiterjedő hatályú (területi korlátozások nélküli) megállapodás. A fenti körülmények miatt az egyes műveket azok jogosultjai szerinti bontásban kell vizsgálni.

10. Valamennyi fentnevezett műtípus és kapcsolódó teljesítmény esetén az Szt. a releváns szerző, illetve kapcsolódó jogi jogosult részére biztosítja a többszörözés⁸ és a lehívásra történő, nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel⁹ vagyoni jogát.

11. Az eljáró tanács álláspontja szerint a másod-, harmad- és negyedrendű vádlott a seedszerverek üzemben tartásával, illetve azoknak az elsőrendű alperes által üzemben tartott trackerszerverekkel való összekapcsolása okán megsértették a lehívásra történő nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel jogát. Ezenfelül azonban a kérdéses tartalmaknak a magáncélú többszörözés célját meghaladó mértékű felhasználása folytán másod-, harmad-

³ Sztj. 64. § (2) bekezdés. Így akár a filmalkotás szerzője lehet a filmben használt jelmeztervek alkotója is. Lásd: SZJSZT-17/2013 – A jelmeztervezés szerzői jogi minősítése a filmes műfajban. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 9. (119.) évf. 1. sz., 2014. február, p. 189–203.

⁴ Sztj. 64. § (3) bekezdés és 82. § (1) bekezdés.

⁵ Sztj. 58. § (3) bekezdés.

⁶ Sztj. 30. § (1) bekezdés.

⁷ Sztj. 80. §.

⁸ A zeneművészeti alkotás, filmművészeti alkotás és szoftver szerzői vonatkozásában lásd: Sztj. 17. § a) pont és 18. §. Előadóművészek vonatkozásában lásd: Sztj. 73. § (1) bekezdés c) pont. Hangfelvételek előállítói vonatkozásában lásd: Sztj. 76. § (1) bekezdés a) pont. Televíziószervezet műsora vonatkozásában lásd: Sztj. 80. § (1) bekezdés b) és c) pont. A film előállítója vonatkozásában lásd: Sztj. 82. § (1) bekezdés a) pont.

⁹ A zeneművészeti alkotás; filmművészeti alkotás és szoftver szerzői vonatkozásában lásd: Sztj. 17. § d) pont és 26. § (8) bekezdés. Előadóművészek vonatkozásában lásd: Sztj. 73. § (1) bekezdés e) pont. Hangfelvételek előállítói vonatkozásában lásd: Sztj. 76. § (1) bekezdés c) pont. Televíziószervezet műsora vonatkozásában lásd: Sztj. 80. § (1) bekezdés d) pont. A film előállítója vonatkozásában lásd: Sztj. 82. § (1) bekezdés c) pont.

és negyedrendű vádlottak a vádiratban említett 1525 (468+932+125) fájl vonatkozásában a többszörözés vagyoni jogát is megsértették.¹⁰

12. A megkereső által feltett kérdés szerint a 2009–2010-es időszak eseményei szolgálnak a vád alapjául. Az eljáró tanács meglátása szerint *legkorábban a trackerszerverek elsőrendű vádlott általi üzembe helyezésétől és a seedszerverekkel való összekapcsolásától számíthatjuk a szerzői és kapcsolódó jogok megsértését*. A trackerszerverek és a seedszerverek összekapcsolásának pillanatától biztosan beszélhetünk a lehívásra történő nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételről, illetve a magáncélú többszörözés keretein túlterjeszkedő, következőképp jogellenes többszörözésről. A vádirat szerint e legkorábbi időpont 2010. január 9. napja volt.

13. Az Sztj. a szerzők és meghatározott körben a kapcsolódó jogi jogosultak részére a vagyoni jogok mellett személyhez fűződő jogokat is biztosít. E jogok sérelme elvben elképzelhető a vádiratban megjelölt elkövetési magatartás esetén is, különösen a névfeltüntetéshez, illetve az első nyilvánosságra hozatalhoz fűződő jog vonatkozásában. A vádirat fényében – további bizonyítékok hiányában – azonban az eljáró tanács nem lát okot azt feltételezni, hogy e jogok sérültek volna.

IV.2. Válasz a megbízó kérdésére

14. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”. Az eljáró tanács szakvéleménye meghozatalakor ezért kizárólag a megkereséshez csatolt iratok alapján hozta meg alábbi szakvéleményét.

15. A megbízó a megkeresés alapjául a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 71. §-át jelölte meg, melynek első mondata szerint „a bíróság ... állami és helyi önkormányzati szervet, hatóságot, köztisztviselőt, gazdálkodó szervezetet, alapítványt, közalapítványt és egyesületet kereshet meg tájékoztatás adása, adatok közlése, átadása, illetőleg iratok rendelkezésre bocsátása végett, és ennek a teljesítésére legalább nyolc, legfeljebb harminc napos határidőt állapíthat meg”.

¹⁰ Jogvédett tartalmaknak a forrásszámítógép (vagy szerver) merevlemezére lehívásra történő nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel céljából való másolása (többszörözése) ellentétben áll az Sztj. 33. § (2) bekezdésében foglalt, a nemzetközi és európai uniós szerzői jogi normákból átemelt „háromlépcsős teszt” előírásával. Az ilyen tág célú többszörözés sérelmes a mű rendes felhasználására, nem felel meg a tisztesség követelményeinek, és – a magánszféra áttörése okán – a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra irányul.

16. A megbízó a vádiratban foglalt jogvédett tartalmak vonatkozásában az Szjt. 2. §-ának alkalmazhatóságára kérdezett rá. Az Szjt. említett rendelkezése szerint – mely az elkövetés időpontja óta változatlan tartalommal bír – „olyan műre, amely először külföldön került nyilvánosságra, az e törvényben meghatározott védelem csak akkor terjed ki, ha a szerző magyar állampolgár, vagy ha a szerzőt nemzetközi egyezmény, illetőleg viszonyosság alapján a védelem megilleti”.

17. A megkeresés tehát érdemben arra irányul, hogy a megbízó a Szerzői Jogi Szakértő Testület eljáró tanácsától tájékoztatást kérjen a tekintetben, hogy alkalmazható-e a magyar szerzői jog a vádiratban foglalt 12 646 fájl vonatkozásában, amennyiben a kérdéses művek elsőként nem Magyarország területén kerültek nyilvánosságra. *Az eljáró tanács az alábbiakban foglaltak szerint a megbízó kérdésére kizárólag a bíróság munkáját megkönnyítő szempontokkal tud szolgálni.*

18. [A vizsgálandó elemek] Az Szjt. 2. §-ában foglalt rendelkezés a külföldi szerző magyarországi védelmének kérdésén felül implicit módon feltételezi a „mű”, a „védelmi idő” és a joghatóság vizsgálatát. Az alábbiakban elsőként ez utóbbi három részelem kerül áttekintésre.

19. Az eljáró tanács mindenekelőtt jelezni kívánja, hogy *nem ellenőrizhető számára, hogy a vádirathoz csatolt listában szereplő címek/fájlnemek ténylegesen az azoknak megfelelő szerzői műveket/kapcsolódó jogi teljesítményeket takarják-e*, esetleg más (talán hamis) tartalmakra utalnak.

20. [A védelemhez elvárt alkotói közreműködés] A jelen szakvélemény 8. pontjában meghatározott műtípusok egyéni, eredeti jellegű alkotómunka eredményeként részesülhetnek szerzői jogi védelemben. Az egyéni, eredeti jelleg meghatározása nincs taxatív feltételekhez kötve: az mindig egyedileg, az adott műben foglalt kifejezések eseti megvizsgálásával lehetséges. Általánosságban elmondható ugyanakkor, hogy a jogvédelem küszöbe alacsonyan húzható meg. A kapcsolódó jogi teljesítmények esetén a védelem alapját hagyományosan az egyéni közreműködés, illetve az emberi és anyagi forrásoknak a tartalom előállításába való befektetése, az előállítás kockázatainak a vállalása indokolja. Ebből az következik, hogy a kapcsolódó jogi teljesítmények esetén a jogvédelemnek nem előfeltétele a „kreatív alkotómunka”, s ily módon a jogvédelem küszöbe ugyancsak alacsonyan húzható meg.

21. [Az Szjt. területi hatálya hangfelvételekre, televíziós műsorokra és előadóművészi teljesítményekre] Az eljáró tanács ugyanakkor hangsúlyozza, hogy az Szjt. 2. §-a kizárólag a „művekre” vonatkozik, kapcsolódó jogi teljesítményekre nem. Ahogy azt az egyik vezető hazai szerzői jogi monográfia megjegyzi: „figyelemre méltó, hogy bár az Szjt. a szerzői jog mellett az azzal szomszédos előadó-művészi, hangfelvétel-előállítói, a rádió- és televízió-

szervezetek, illetve a saját műsrot vezeték útján a nyilvánossághoz átvivők teljesítményeinek védelmi szabályait is tartalmazza (7. §), a territorialitásból eredő korlátozás ezekre nem vonatkozik. *Így a külföldi szomszédos jogi jogosultak, illetve teljesítményeik Magyarországon feltétel nélkül az itteni jogosultakkal, teljesítményekkel azonos védelemben részesülnek.*¹¹ Az iménti idézet nem tartalmazza a filmelőállítókra mint kapcsolódó (korábbi terminológiával élve: szomszédos) jogi jogosultakra való utalást. Ennek kifejezett oka, hogy *a filmelőállítókat megillető védelem vonatkozásában maga az Sztj. rendeli megfelelően alkalmazni a 2. § rendelkezéseit.*¹² Ahogy azt az Sztj.-kommentár is megerősíti: „az Sztj. 82. § (3) bekezdés így a következő olvasatot adja: olyan filmre, amelyet külföldön hoztak először nyilvánosságra, az e törvényben meghatározott védelem csak akkor terjed ki, ha a film előállítója magyar állampolgár, Magyarországon nyilvántartásba vett jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, vagy ha a film előállítóját nemzetközi egyezmény, illetőleg viszonyosság alapján a védelem megilleti”.¹³

22. A 21. pontban foglaltak azt jelentik tehát, hogy *az eljáró tanácsnak a megkereső által feltett kérdés megválaszolásakor nem kell vizsgálnia, hogy az előadóművészi teljesítmények, a hangfelvétel-előállítók és a televíziószervezetek jogai tekintetében fennáll-e valamilyen releváns nemzetközi kötelezettségvállalás, mert vonatkozásukban az Sztj. ilyen külön feltétel nélkül alkalmazandó.*

23. [Az egyediség, eredetiség és a védelmi idő vizsgálata] Az eljáró tanács *a mellékletek alapos áttekintése után úgy látja, hogy – feltételezve, hogy a tanács számára átadott listában feltüntetett címek ténylegesen az azoknak megfelelő tartalmakra utalnak – a szerzői és kapcsolódó jogi jogvédelem fennállta feltételezhető a megjelölt művek és a film-előállítói teljesítmények esetében.* Azok ugyanis jelentős részben populáris, aktuális zenei, filmes és szoftveres tartalmak. Ugyanebből következően az eljáró tanács valószínűnek tartja, hogy a védelmi idő sem járt még le semelyik érintett tartalom vonatkozásában. Különösen igaz ez a számítógépi programalkotásokra (a vizsgálati anyag szóhasználatával: „PC”, „XBOX360”, „PSP”, „PS2”, „Wii”, „szoftver”). E műtípust a magyar szerzői jog 1983 óta részesíti védelemben, a megkeresésben említett különböző játékkonzolokra készített legrégebbi játékok pedig még tíz éve sem érhetőek el a piacon, így a szerző halálát követő 70 év objektív körülményekből következően semmiképp sem telhetett még el. Mindezekből következően az eljáró tanács véleménye szerint köztudomású tényként fogadható el, hogy a vádirathoz csatolt mellékletben felsorolt számítógépi programalkotások vonatkozásában helye van a szerzői jogi védelemnek.

¹¹ Lontai Endre, Faludi Gábor, Gyertyánfy Péter, Vékás Gusztáv: Magyar polgári jog – Szerzői jog és iparjogvédelem. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2012, p. 55.

¹² Sztj. 82. § (3) bekezdés: „A 2. §-t megfelelően alkalmazni kell a film előállítójának védelmére is”.

¹³ Tomori Pál: 82. § – A filmek előállítóinak védelme. In: Gyertyánfy: i. m. (1), p. 425.

24. Minden más esetben azonban a tényleges jogvédelem fennállása bizonyítást feltételez az eljáró hatóság részéről. Így különösen az igényel vizsgálatot, hogy a mellékletekben foglalt lista tételei mögött (a másod-, harmad- és negyedrendű vádlott által üzemben tartott seedszervereken) valóban a címnek megfelelő művek/teljesítmények találhatók-e. Az eljáró tanács megjegyzi, hogy az elsőrendű vádlott vonatkozásában a 3. vádpontban említett, „be nem azonosított szerverekről” a trackerszerverek segítségével elérhetővé tett tartalmak esetében ez az ellenőrzés elvi nehézségekbe ütközik.

25. [A joghatóság vizsgálata] Végül az Szjt. alkalmazhatósága arra tekintettel is adott, hogy valamennyi vádlott Magyarország területén helyezte üzembe és tartotta üzemben a tracker- és seedszervereket. Erre tekintettel a jogvédett tartalmak szerverekre való másolása (többszörözése) és a nyilvánosság bármely tagja számára történő felkínálása – tehát a vádirat szerinti jogellenes felhasználás – Magyarország területén történt. Az irányadó nemzetközi magánjogi szabályozás erre tekintettel lehetővé teszi az Szjt. alkalmazását.¹⁴

26. [A joghatóság megállapításához vizsgálandó elemek] Mindezeknek megfelelően valamennyi, elsőként külföldön nyilvánosságra hozott mű, illetve filmalkotás vonatkozásában két esetben alkalmazható az Szjt.: ha ad 1. a jogosult magyar állampolgár; ad 2. a jogosultat nemzetközi egyezmény, illetőleg viszonyosság alapján megilleti a védelem.

27. [Az állampolgárság vizsgálata] Az eljáró tanács általánosságban meg kívánja jegyezni, hogy mindkét fenti eset vizsgálata kizárólag egyedileg lehetséges. A szerzői jog nemzetközi szabályanyaga ugyanakkor megtiltja, hogy az országok a védelem fennállásának, avagy a jogok gyakorlásának előfeltételeként előírják a művek regisztrálását.¹⁵ Ismertek ugyan olyan nyilvántartások, melyek meghatározott szabványoknak megfelelő módon adatokat tartalmaznak a szerzői művek, szomszédos jogi teljesítmények vonatkozásában (pl. ISWC-, ISRC-, ISBN-adatbázis), ugyanakkor ezek jellemzően nem publikusak, illetve általánosak (valamennyi műtípusra/teljesítményre kiterjedő, valamennyi adatot – ideértve a jogosult nevét és állampolgárságát – tartalmazó). *Az eljáró tanácsnak nincs módja olyan adatbázis-hoz fordulni, amelyből hitelt érdemlően és valamennyi esetre kiterjedően meg lehetne állapítani a jogosultak állampolgárságát.*

¹⁴ A nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 5. törvényerejű rendelet 19. §-a rögzíti, hogy a védelem igénylésének helye szerinti jogot („lex loci protectionis”) kell alkalmazni szerzői jogi jogsértések esetén.

¹⁵ Vö.: az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Unió Egyezmény (a továbbiakban: BUE) Párizsban, 1971. évi július 24. napján felülvizsgált szövege szerinti 5. cikk (2) bekezdését. Eszerint: „E jogok élvezete és gyakorlása nincs kötve semmiféle alakszerűséghez, és független attól, hogy a mű a származásának országában védelem alatt áll-e. Ennélfogva – az ezen Egyezményben foglalt kikötéseken kívül – a védelem terjedelme, valamint a szerző jogainak védelmére biztosított eszközök igénybevétele tekintetében kizárólag annak az országnak a törvényei irányadók, ahol a védelmet igénylik.” A BUE-t Magyarország az 1975. évi 4. törvényerejű rendelet hirdette ki.

28. Különösen igaz ez azokra az esetekre, amikor a szerzői és kapcsolódó jogi jogosultságok elválnak egymástól (pl. zenei tartalmak), és lehetővé válik a szerzői és kapcsolódó jogi jogosultságok átruházása. A magyar szerzői jog hagyományosan a vagyoni jogok korlátozott forgalomképessége mellett áll ki, bizonyos esetekben azonban – kifejezett rendelkezés folytán – a törvény lehetővé teszi a vagyoni jogok átruházását.¹⁶

29. Összességében az eljáró tanács annyit tehet, hogy *köztudomású ténynek fogadja el az olyan „jogosultak” külföldi honosságát, melyekről egyértelműen megállapítható, hogy nem magyar személyek/cégek.* (Különösen igaz ez a film-, zene- és szoftveripari óriáscégekre, melyek jelentős részének székhelye az Egyesült Államokban található.) Azon szerzők esetében tehát, akik nem magyar állampolgárok, kizárólag az Szjt. 2. § második fordulata biztosíthatja a magyar szerzői jogi szabályok alkalmazását. A nemzetközi szerzői jog erre a helyzetre az ún. „nemzeti elbánás” elvének az alkalmazását fejlesztette ki. A legfontosabb nemzetközi dokumentumok valamennyi esetben erre az elvre épülnek.

30. [A releváns nemzetközi egyezmények vizsgálata] A többszörözés jogát a szerzők vonatkozásában a nemzetközi szerzői jog részévé emelő BUE 5. cikk (1) bekezdése szerint: „az ezen Egyezmény által védett műveik tekintetében a szerzők – a mű származási országa kivételével – az Unió valamennyi országában azokat a jogokat élvezik, amelyeket a vonatkozó törvények a belföldieknek most vagy a jövőben biztosítanak, valamint azokat a jogokat is, amelyeket ez az Egyezmény külön megad.” E védelem azonban nem kizárólag a BUE valamely tagállamának állampolgárait illeti meg. Azok a szerzők is részesülnek a BUE biztosította védelemben, s ily módon rájuk is vonatkozik a BUE 5. cikk (1) bekezdése, akik „az Unió egyik országának sem állampolgárai, azon műveikre nézve, melyeket első ízben az Unió egyik országának valamelyikében adnak ki, vagy egyidejűleg adnak ki egy Unión kívüli és egy Unióhoz tartozó országban”.¹⁷ A BUE-nak – az adminisztrációját ellátó Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) tájékoztatása szerint – 2014. március 12-i állapot szerint 167 ország volt a tagja. Ezen országok közül az egyezmény 2010. január 9-én 164 országban volt hatályban.¹⁸

¹⁶ Faludi Gábor: A szerzői jogi és iparjogvédelmi jogátruházás a Ptk. háttéré előtt. Jogtudományi Közlöny, 2013. december, p. 582.

¹⁷ BUE, 3. cikk (2) bekezdés. Az „egyidejű” („szimultán”) kiadás a BUE alkalmazásában a harminc napon belüli megjelentetést jelenti. Lásd: BUE, 3. cikk (4) bekezdés.

¹⁸ Lásd: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=15 (utolsó megtekintés: 2014. március 12.).

31. A – többek között a szoftvereket az irodalmi művekkel azonos módon védeni rendelő¹⁹ – TRIPS-megállapodás 3. cikke ugyancsak rögzíti a nemzeti elbánás elvét. A hivatalos magyar fordítás szerint: „mindegyik Tag a többi Tag állampolgárai számára a saját állampolgárainak nyújtottnál nem kevésbé előnyös elbánást köteles nyújtani a szellemi tulajdon oltalmával kapcsolatban, azoktól a kivételektől függően, amelyekről a Párizsi Konvenció (1967), a Berni Konvenció (1971), a Római Konvenció és az Integrált Áramkörök Szellemi Tulajdonáról szóló Egyezmény rendelkezik.” A TRIPS-megállapodás 9. cikk (1) bekezdése alapján a megállapodást aláíró valamennyi tagország „betartja” a BUE 1–21. cikkében – így az 5. cikk (1) bekezdésében – foglaltakat. Következésképp azon országok, melyek a BUE-nak nem részei (az elkövetési időpontban nem voltak részesei), de a TRIPS-megállapodás országokban hatályba lépett, ugyancsak kötelesek valamennyi szerzői mű vonatkozásában biztosítani a nemzeti elbánás elvének BUE szerinti érvényesülését. A TRIPS-megállapodásnak a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) tájékoztatása szerint a 2014. március 12-i állapot szerint 158 ország (és az Európai Unió, korábban Európai Gazdasági Közösség) volt a részese. Ezen országok közül a megállapodás 2010. január 9-én 155 országban volt hatályban.²⁰

32. A lehívásra történő nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel vagyoni jogát a szerzői jogosultak vonatkozásában kodifikáló, a WIPO égisze alatt elfogadott Szerzői Jogi Egyezmény (WCT)²¹ 3. cikke megfelelően alkalmazni rendeli a BUE fent hivatkozott 5. cikk (1) bekezdését. A WCT 1. cikk (4) bekezdése továbbá – a TRIPS-megállapodás 9. cikk (1) bekezdésével (fentebb, a 31. pontban említettel) megegyező módon – visszautal a BUE 5. cikk (1) bekezdés alkalmazásának a kötelezettségére. Eszerint a BUE hivatkozott cikke azon országokban is érvényesül, amelyek a BUE-hoz nem csatlakoztak, azonban a WCT-t nemzeti joguk részévé tették. Jelenleg – a TRIPS-tagságra is tekintettel – nincs olyan ország, amely e fordulat szerint volna köteles alkalmazni a BUE rendelkezését. A WCT – az adminisztrációját ellátó WIPO tájékoztatása szerint – a 2014. március 12-i állapot szerint 91 országban lépett hatályba (és az Európai Unió is csatlakozott hozzá). Ezen országok közül az egyezmény 2010. január 9-én 72 országban volt hatályban.²² Az Európai Unió – és vele egyetemben valamennyi, a WCT-hez mindaddig nem csatlakozó tagállam – 2009. december 14-én ratifikálta az egyezményt, s az 2010. március 14-én lépett hatályba az érintett területeken.

¹⁹ Az 1998. évi IX. törvénnyel kihirdetett, az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény Mellékletének 1/C. pontja alatti, a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPS-megállapodás), 10. cikk (1) bekezdés.

²⁰ Lásd: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm (utolsó megtekintés: 2014. március 12.).

²¹ A 2004. évi XLIX. törvénnyel kihirdetett, a Szellemi Tulajdon Világszervezete 1996. december 20-án, Genfben aláírt Szerzői Jogi Szerződése.

²² Lásd: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=16 (utolsó megtekintés: 2014. március 12.).

33. Végül említést érdemel, hogy az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (EUMSZ) 18. cikke szerint „a Szerződések alkalmazási körében és az azokban foglalt különös rendelkezések sérelme nélkül, tilos az állampolgárság alapján történő bármely megkülönböztetés”. Ennek folytán az Európai Unió 28 tagállama vonatkozásában a nemzeti elbánás követelménye regionális megerősítést nyert. Ennek különösen annak fényében van relevanciája, hogy – a 32. pontban foglaltakkal összhangban – az Európai Unió tagállamainak jelentős részében a WCT csupán 2010. március 14. napján lépett hatályba. Mivel azonban az EUMSZ 2009. december 1. napja óta hatályos, a nemzeti elbánás elve az EUMSZ 18. cikkében foglaltakon keresztül 2010. január 9. és 2010. március 14. között is szükségképpen érvényesült Magyarország és az érintett európai uniós tagállamok viszonylatában. Ugyanezt a következtetést támasztja alá a tény, hogy a lehívásra történő, nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel jogát az Európai Unió irányelvi szintén jóval korábban (2001-ben) harmonizálni rendelte.²³

34. A jelen szakvélemény érdemben nem kíván kitérni olyan Magyarország vonatkozásában kötelező érvényű nemzetközi dokumentumokra, mint az 1952-ben elfogadott Egyetemes Szerzői Jogi Szerződés, vagy a magyar–amerikai kormányközi megállapodás a szellemi tulajdonról, melyek nem teremtik meg a nemzeti elbánás elvének a fentiekhez képest bővebb alkalmazási lehetőségét.²⁴

35. Összességében elmondható, hogy a BUE az ahhoz való csatlakozás, illetve a TRIPS-megállapodás 9. cikk (1) bekezdésében foglalt utaló szabályra tekintettel 2010. január 9-én 174 országban, továbbá a TRIPS-megállapodáshoz való csatlakozásukat követően a Kínai Népköztársaság különleges közigazgatási területévé vált Hong-Kong és Makaó területén volt hatályban, továbbá közvetve (ugyancsak a TRIPS aláírása folytán) az Európai Unióban is érvényesült. *Ezen országok állampolgárai által ezen országok területén nyilvánosságra hozott művek (zeneművek, filmművészeti alkotások és számítógépi programalkotások) esetén a nemzeti elbánás elvének érvényesülnie kell hazánkban.*

36. A TRIPS-megállapodás ehhez hasonlóan jelentős tagsággal rendelkezik, így *az abban foglalt jogok és művek, továbbá korlátozott keretek között (a többszörözés jogát illetően) a kapcsolódó jogi teljesítmények vonatkozásában is érvényesülnie kell a nemzeti elbánás elvének Magyarországon.*

²³ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról.

²⁴ A fentebb hivatkozott monográfia a viszonyossági szerződéseket a védelem feltételeként történő említése kapcsán egyenesen elméleti jelentőségűnek nevezte. Lásd: *Lontai, Faludi, Gyertyánfy, Vékás: i. m. (11), p. 55.*

37. A WCT-t jóval csekélyebb számban írták alá államok, a szerződésnek azonban így is 91 aláírója van, közöttük Magyarország és az Európai Unió. A zene-, film- és szoftveripar szempontjából világviszonylatban legfontosabbnak tartott országok csatlakoztak ugyan hozzá, mégis ismertek jelentős kivételek. Nem hatályos jelenleg a WCT például Indiában,²⁵ Kana-dában,²⁶ Új-Zélandon,²⁷ Nigériában,²⁸ Brazíliában vagy a Dél-Afrikai Köztársaságban.²⁹ *Ez utóbbi és hozzájuk hasonló országok állampolgárai, illetve filmelőállítói tekintetében a lehívásra történő nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel vagyoni joga vonatkozásában a nemzeti elbánás elvének érvényesítése akadályokba ütközik.*

38. További tájékoztatás céljából a jelen szakvélemény I. sz. mellékletében található összefoglaló táblázat összeveti, hogy mely országok területén hatályos jelenleg, illetve mely országokban volt már hatályban 2010. január 9. napján a BUE, a TRIPS-megállapodás és a WCT.

39. Az eljáró tanács vissza kíván utalni a 27–28. pontban elhangzottakra. Se Magyarországon, se világviszonylatban nem áll rendelkezésre olyan közhiteles adatbázis, amely nem csupán az eredeti, de a származékos jogszerzőket illetően is naprakész információkkal tudna szolgálni. Erre, valamint arra tekintettel, hogy az SZJSZT – a 14. pontban foglaltakkal összhangban – önálló bizonyítást nem folytathat, *az eljáró tanács a vádirat mellékleteiben foglalt, nem magyar állampolgárok által nem Magyarországon nyilvánosságra hozott művek vonatkozásában a nemzeti elbánás elvének alkalmazhatóságáról érdemi választ nem tud adni.* Hasonlóképp nincs módja az eljáró tanácsnak azt megítélni, hogy – a 30. pontban foglaltakkal összhangban – mely műveket hoztak elsőként nyilvánosságra valamely BUE-tagállam területén nem BUE-tagállamok polgárai.

40. [Köztudomás] Az eljáró tanács véleménye szerint ugyanakkor a többszörözés vagyoni jogát illetően lehetőség nyílik arra, hogy az eljáró bíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 75. § (3) bekezdése szerint bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül *köztudomású ténynek tekintse, hogy az eljárásban érintett nagyszámú külföldi mű és ezek szerzői a nemzetközi szerződések hálózata folytán az Szjt. szerinti védelemben részesülnek.* Ezt nem csu-

²⁵ Mely ország világhírű a „bollywoodi” filmgyártásról.

²⁶ Melynek zene- és filmipara többek között az Egyesült Államok közelsége okán is számottevő.

²⁷ Új-Zéland kiugró népszerűségnek örvend a természeti látványosságokat ábrázolni kívánó filmek forgatásakor. Lásd különösen az összességében 17 Oscar-díjjal jutalmazott Gyűrűk Ura trilógiát. Korunk egyik legfelkapottabb új-zélandi zeneszerzője/előadója Ella Marija Lani Yelich-O'Connor, művésznéven Lorde.

²⁸ Nigéria az alacsony költségvetésű, minőségüket tekintve is alacsony színvonalú, ám az afrikai kontinensen népszerű „nollywoodi” filmek gyártásának a központja.

²⁹ Mindkét ország híres művészfilmjeiről. A Tsotsi című dél-afrikai film például elnyerte a 2006-os év legjobb idegen nyelvű filmjének járó Oscar-díjat. Az Isten városa (Cidade de Deus) című brazil dráma négy Oscar-jelölésig jutott 2002-ben.

pán az támasztja alá, hogy a mellékletekben felsorolt tartalmak aktuális, populáris művekre utalnak, hanem az is, hogy a szerzői jogosultak többszörözési jogát védeni rendelő egyezményekhez a világ országainak számottevő része, a jelentős zene-, film- és szoftveriparral rendelkező államoknak pedig gyakorlatilag az egésze csatlakozott.

41. Az eljáró tanács jelzi, hogy a lehívásra történő nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel vagyoni jogát nemzetközi szinten megteremtő WCT vonatkozásában csak korlátozottan alkalmazható a büntetőeljárásról szóló törvény fent hivatkozott szakasza. A WCT az elkövetési időpontban a világ országainak durván felében volt hatályban. Tagadhatatlan, hogy ezen országok alapjaiban lefedik a számottevő zene-, film- és szoftveriparral rendelkező államokat, azonban – mint arra az eljáró tanács a 37. pontban kifejezetten utalt – ismertek fontos kivételek is (elsősorban a zenei és filmes szektorból).

IV.3. Összefoglaló válasz a megbízó által feltett kérdésre

42. A megkeresés mellékletében listázott alkotások honossága és a nemzeti elbánás elvének alkalmazhatósága a többszörözés vagyoni joga vonatkozásában tisztázottnak tekintendő: az Szjt. 2. §-a alapján a magyarországi szerzői jogi védelem feltételei fennállnak. A lehívásra történő nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel vagyoni joga vonatkozásában azonban a honosság és a nemzeti elbánás elvének alkalmazhatósága nem teljes, az csupán a mellékletben jelzett és világpiaci potenciáljukat tekintve legfontosabb 91 ország vonatkozásában tekinthető további bizonyítás nélkül köztudomású ténynek.

*Dr. Kiss Zoltán, a tanács elnöke
Dr. Mezei Péter, a tanács előadó tagja
Dr. Békés Gergely, a tanács szavazó tagja*

1. sz. melléklet³⁰
A BUE, TRIPS-megállapodás és a WCT
mely országokban volt hatályban 2010. január 9. napján

Jelzések:

- + 2010. január 9. napján hatályban volt
- (+) 2010. január 9. napján nem volt még hatályban, jelenleg azonban már hatályban van
- [+] A TRIPS-megállapodásban fennálló tagságra tekintettel a BUE nemzeti elbánással kapcsolatos rendelkezése alkalmazandó az adott országban
- Jelenleg (a szakvélemény készítésének napján) nincs hatályban

	BUE	TRIPS- megállapodás	WCT
Albánia	+	+	+
Algéria	+	-	(+)
Andorra	+	-	-
Angola	[+]	+	-
Antigua és Barbuda	+	+	-
Amerikai Egyesült Államok	+	+	+
Argentína	+	+	+
Ausztrália	+	+	+
Ausztria	+	+	+
Azerbajdzsán	+	-	+
Bahamák	+	-	-
Bahrein	+	+	+
Banglades	+	+	-
Barbados	+	+	-
Belgium	+	+	+
Belize	+	+	-
Benin	+	+	+
Bhután	+	-	-
Bissau-Guinea	+	+	-
Bolívia	+	+	-
Bosznia és Hercegovina	+	-	+
Botswana	+	+	+
Brazília	+	+	-
Brunei	+	+	-
Bulgária	+	+	+
Burkina Faso	+	+	+

³⁰ A 18., 20. és 22. lábjegyzetben megjelölt források alapján.

	BUE	TRIPS- megállapodás	WCT
Burundi	[+]	+	-
Chile	+	+	+
Ciprus	+	+	+
Comore-szigetek	+	-	-
Costa Rica	+	+	+
Csád	+	+	-
Csehország	+	+	+
Dánia	+	+	(+)
Dél-afrikai Köztársaság	+	+	-
Dominikai Közösség	+	+	-
Dominikai Köztársaság	+	+	+
Dzsibuti	+	+	-
Ecuador	+	+	+
Egyenlítői Guinea	+	-	-
Egyesült Arab Emirátusok	+	+	+
Egyesült Királyság	+	+	(+)
Egyiptom	+	+	-
El Salvador	+	+	+
Elefántcsontpart	+	+	-
Észtország	+	+	(+)
Európai Unió (korábban EGK)	[+]	+	(+)
Fehéroroszország	+	-	+
Fidzsi	+	+	-
Finnország	+	+	(+)
Franciaország	+	+	(+)
Fülöp-szigetek	+	+	+
Gabon	+	+	+
Gambia	+	+	-
Ghána	+	+	+
Görögország	+	+	(+)
Grenada	+	+	-
Grúzia	+	+	+
Guatemala	+	+	+
Guinea	+	+	+
Guyana	+	+	-
Haiti	+	+	-
Hollandia	+	+	(+)
Honduras	+	+	+
Hong Kong, Kína	[+]	+	-

	BUE	TRIPS- megállapodás	WCT
Horvátország	+	+	+
India	+	+	-
Indonézia	+	+	+
Írország	+	+	+
Izland	+	+	-
Izrael	+	+	-
Jamaica	+	+	+
Japán	+	+	+
Jemen	+	-	-
Jordánia	+	+	+
Kambodzsa	[+]	+	-
Kamerun	+	+	-
Kanada	+	+	-
Katar	+	+	+
Kazahsztán	+	-	+
Kenya	+	+	-
Kínai Népköztársaság	+	+	+
Kirgizisztán	+	+	+
Kolumbia	+	+	+
Kongó	+	+	-
Kongói Demokratikus Köztársaság	+	+	-
Koreai Köztársaság	+	+	+
Koreai Népi Demokratikus Köztársaság	+	-	-
Közép-Afrikai Köztársaság	+	+	-
Kuba	+	+	-
Kuvait	[+]	+	-
Laosz	(+)	(+)	-
Lengyelország	+	+	+
Lesotho	+	+	-
Lettország	+	+	+
Libanon	+	-	-
Libéria	+	-	-
Líbia	+	-	-
Liechtenstein	+	+	+
Litvánia	+	+	+
Luxembourg	+	+	(+)
Macedónia	+	+	+
Madagaszkár	+	+	-
Magyarország	+	+	+

	BUE	TRIPS- megállapodás	WCT
Makaó, Kína	[+]	+	-
Malajzia	+	+	(+)
Malawi	+	+	-
Mali	+	+	+
Málta	+	+	(+)
Marokkó	+	+	(+)
Mauritánia	+	+	-
Mauritius	+	+	-
Mexikó	+	+	+
Mianmar	[+]	+	-
Mikronéziai Szövetségi Államok	+	-	-
Moldova	+	+	+
Monaco	+	-	-
Mongólia	+	+	+
Montenegró	+	(+)	+
Mozambik	(+)	+	-
Namíbia	+	+	-
Németország	+	+	(+)
Nepál	+	+	-
Nicaragua	+	+	+
Niger	+	+	-
Nigéria	+	+	-
Norvégia	+	+	-
Olaszország	+	+	(+)
Omán	+	+	+
Oroszország	+	(+)	+
Örményország	+	+	+
Pakisztán	+	+	-
Panama	+	+	+
Pápua Új-Guinea	[+]	+	-
Paraguay	+	+	+
Peru	+	+	+
Portugália	+	+	(+)
Románia	+	+	+
Ruanda	+	+	-
Saint Kitts és Nevis	+	+	-
Saint Lucia	+	+	+
Saint Vincent és a Grenadine-szigetek	+	+	-
Salamon-szigetek	[+]	+	-

	BUE	TRIPS- megállapodás	WCT
Sierra Leone	[+]	+	-
Spanyolország	+	+	(+)
Sri Lanka	+	+	-
Suriname	+	+	-
Svájc	+	+	+
Svédország	+	+	(+)
Szamoa	+	+	-
Szaúd-Arábia	+	+	-
Szenegál	+	+	+
Szerbia	+	-	+
Szingapúr	+	+	+
Szíriai Arab Köztársaság	+	-	-
Szlovákia	+	+	+
Szlovénia	+	+	+
Szudán	+	-	-
Szváziföld	+	+	-
Tádzsikisztán	+	+	+
Tajvan	[+]	+	-
Tanzánia	+	+	-
Thaiföld	+	+	-
Togo	+	+	+
Tonga	+	+	-
Törökország	+	+	+
Trinidad és Tobago	+	+	+
Tunézia	+	+	-
Uganda	[+]	+	-
Új-Zéland	+	+	-
Ukrajna	+	+	+
Uruguay	+	+	+
Üzbegisztán	+	-	-
Vanuatu	(+)	(+)	-
Vatikán	+	-	-
Venezuela	+	+	-
Vietnam	+	+	-
Zambia	+	+	-
Zimbabwe	+	+	-
Zöld-foki Szigetek	+	+	-

KÜLFÖLDI SZERZŐI MŰVEK VÉDELME

SZJSZT-06/2014

A bíróság által feltett kérdések

A szakértőnek arra a kérdésre kell választ adnia, hogy a hozzáférhető szerzői jogi adatbázisok alapján mely országban hozták először nyilvánosságra a végzéshez mellékelt DVD-lemezen található, tartalom.xls nevű fájlt

1. „A” oszlopában 3, 4, 5, 6, 10 és 11 bűnjelszám alatt felsorolt filmalkotásokat;
2. „B” oszlopában 1, 2, 6, 10 bűnjelszám alatt felsorolt, a „D” oszlopban felsorolt „PC” vagy „Szoftver” megjelölés alatt szereplő programalkotásokat (szoftvereket), a fenti művekre a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 2. §-a alapján az e törvényben meghatározott védelem kiterjed-e?
3. A filmalkotások esetében azok belföldi forgalomba hozatalával kapcsolatos díjigény 2010 júliusában valamely belföldi közös jogkezelő szervezet jogkezelésébe tartozott-e? Ha igen, mely szervezet végezte a közös jogkezelést, mennyi volt az 1 db műpéldány DVD-n történő forgalomba hozatala után fizetendő jogdíj Szt. 92/H. § alapján jóváhagyott összege?
4. Egyéb megjegyzések.

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Ad 1–2. A származási ország azonosítását illetően az eljáró tanács általános érvénnyel megállapítja az alábbiakat.

Magyarország területén a külföldi szerzők védelme a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 2. §-a útján valósul meg. Ennek értelmében olyan műre, amely először külföldön került nyilvánosságra, az e törvényben meghatározott védelem csak akkor terjed ki, ha a szerző magyar állampolgár, vagy ha a szerzőt nemzetközi egyezmény, illetőleg viszonyosság alapján a védelem megilleti. Vagyis a külföldi szerzők esetében a nemzetközi egyezmény vagy a viszonyosság lehet irányadó a védelem megállapításánál.

A szerzői jogi védelemről szóló alapvető nemzetközi egyezmény az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény (a továbbiakban: BUE), amelynek Magyarország vonatkozásában hatályos szövegváltozata a Párizsban 1971. július hó 24. napján felülvizsgált szöveg. (Ezt a szöveget Magyarországon kihirdette az 1975. évi 4. törvényerejű rendelet.) A BUE tagja – az adminisztrációját ellátó Szellemi Tulajdon

Világszervezete honlapja szerint³¹ – jelenleg 167 ország (a Földön jelenleg 193-196 országot lehet megszámolni, az ENSZ-nek 193 tagja van).

Meghatározó jelentőséggel bír még a szellemi tulajdon-jogok kereskedelmi aspektusairól szóló, Marrakesh-ben 1994. április 15-én aláírt megállapodás (a továbbiakban: TRIPS). Magyarország kihirdette az 1998. évi IX. törvény. A TRIPS-nek tagja a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) valamennyi tagja, 158 ország. Akad olyan állam a TRIPS-megállapodást aláírók között, amely nem tagja a BUE-nak, de ezekre nézve maga a TRIPS rendelkezik úgy, hogy annak tagjai magukra nézve kötelezőnek ismerik el a BUE rendelkezéseit is. [9. cikk (1) bekezdés *A Tagok betartják a Berni Konvenció (1971) 1–21. cikkeiben, valamint a Függetlenségükben foglaltakat. A Tagoknak mindazonáltal a jelen Megállapodás alapján nincsenek olyan jogaik és kötelezettségeik, mint amelyeket rájuk a Berni Konvenció 6bis Cikke vagy az abból levezetett jogok ruháznak.*³²]

A BUE – és így közvetve, a fenti utaló szabályon keresztül a TRIPS – egyik alapelve a nemzeti elbánás elve. A BUE 5. cikkének (1) bekezdése értelmében *az ezen egyezmény által védett műveik tekintetében a szerzők – a mű származási országa kivételével – az Unió valamennyi országában azokat a jogokat élvezik, amelyeket a vonatkozó törvények a belföldieknek most vagy a jövőben biztosítanak, valamint azokat a jogokat is, amelyeket ez az egyezmény külön megad.* Ebből következően a BUE-, illetve TRIPS-tag országból származó külföldiek számára azonos védelmet kell biztosítani, mint a magyar jogosultaknak (ez tükrözi az Sztj. 2. §-a).

A BUE 36. cikke (amely szintén részét képezi a TRIPS-nek is) kimondja, hogy *az ezen egyezményhez tartozó valamennyi ország kötelezi magát, hogy alkotmányának megfelelően megteszi az ezen egyezmény végrehajtásának biztosításához szükséges intézkedéseket.* Ez a rendelkezés a jogérvényesítési eszközök bevezetését is magában foglalja, és alkalmazandó rá a nemzeti elbánás elve: azaz nem lehet többletfeltételekhez kötni a TRIPS-tag államokban honos szerzők jogainak érvényesítését.

Ugyanez következik a TRIPS 41. cikkéből is, amely szerint *a tagok kötelesek biztosítani, hogy nemzeti jogukban rendelkezésre álljanak azok a jogérvényesítési eszközök, amelyek a jelen megállapodásban meghatározott, szellemi alkotásokra vonatkozó jogok megsértése esetén hatékony eljárást tesznek lehetővé, ideértve a jogsértések megelőzésére, valamint a további jogsértésektől való elrettentésre szolgáló, megfelelő jogorvoslatokat.* Az említett eljárásokat oly módon kell alkalmazni, hogy ne gátolják a törvényes kereskedelmet, és biztosítékot nyújtsanak a velük való visszaéléssel szemben. Ugyanennek a cikknek a (2) bekezdése azt is kimondja, hogy *a szellemi tulajdon-jogok érvényesítésével kapcsolatos eljárás legyen korrekt és méltányos. Ne legyen indokolatlanul bonyolult vagy költséges; ne legyenek ésszerűtlenül hosszú határidők és indokolatlan késedelmek.* Tekintettel pedig megint csak a nemzeti elbánás elvére, ez azt is jelenti, hogy a külföldiek fenti értelemben vett jogérvényesítése nem lehet bonyolultabb

³¹ http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=15.

³² A BUE 6bis cikke a szerzők személyhez fűződő jogairól szól, a vagyoni jogokat nem érinti.

vagy költségesebb, mint a nemzeti jogosultaké, és főképp nem lehet mesterséges és nem objektíven leküzdhető jogi akadályokat támasztani a jogérvényesítés elé.

A tagállamok imént leírt kötelezettségeit a büntetőjog alkalmazása tekintetében is kifejezetten megerősíti a TRIPS, amelynek 65. cikke előírja a szerződő államok számára a büntetőjogi szankciók bevezetésének a kötelezettségét. Eszerint *a tagok alkossanak büntetőeljárési és büntetési jogszabályokat, és pedig minimálisan a szándékos védjegyhamisítás és a kereskedelmi nagyságrendű (üzletszerű) szerzői jogi kalózkodás esetére. Az alkalmazandó eszközök között szerepeljen a szabadságvesztés és az elrettentéshez (visszatartáshoz) elegendő összegű pénzbüntetés; ezek legyenek összhangban a hasonló súlyú bűncselekményekkel kapcsolatban alkalmazott büntetéssel. Adott esetben a szankciók között szerepeljen a jogsértést megvalósító termék lefoglalása, elkobzása és megsemmisítése; ugyanez vonatkozzék a bűncselekmény elkövetésénél döntő szerepet játszott anyagokra, eszközökre. A tagok a szellemi tulajdon-jogok megsértésének egyéb eseteire is létrehozhatnak büntetőeljárési és büntetési szabályokat, különösen ha a bűncselekményt szándékosan és kereskedelmi méretekben (üzletszerűen) követik el.*

(Vissza kell itt utalni ismét a nemzeti elbánás elvével kapcsolatban kifejtettekre, annak hangsúlyozásával, hogy a TRIPS nemcsak az anyagi, hanem az eljárási jogok tekintetében is megköveteli ennek érvényesülését.)

Mindezekből az következik, hogy a TRIPS-ben részes államok jogosultjainak nem lehet alacsonyabb a védelmi szintje (nem követelhető a védelemben plusz szempontnak való megfelelés), mint a nemzeti jogosultak esetében.

Meg kell azt is jegyezni, hogy ugyanerre a következtetésre kell jutni az Európai Unió más tagállamainak jogosultjai tekintetében az állampolgársági diszkriminációt szigorúan tiltó elsődleges uniós jog (EUMSZ 18. Cikk) alapján is. (A polgári jogérvényesítésben a részletes harmonizáció ezt kiegészíti, a büntetőjogi harmonizáció ezen a téren egyelőre hiányos, de aligha tenne lehetővé megkülönböztetést.)

A hozzáférhető szerzői jogi adatbázisok kérdésére rátérve hangsúlyozni kell, hogy a szerzői jogi védelem alakszerűségtől mentes, az ilyen feltételek előírását kizárja a BUE és a TRIPS is. A BUE 5. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik: *E jogok élvezete és gyakorlása nincs kötve semmiféle alakszerűséghez, és független attól, hogy a mű a származásának országában védelem alatt áll-e. Ennélfogva – az ezen Egyezményben foglalt kikötéseken kívül – a védelem terjedelme, valamint a szerző jogainak védelmére biztosított eszközök igénybevétele tekintetében kizárólag annak az országnak a törvényei irányadók, ahol a védelmet igénylik.*

Eszerint pedig a BUE-tag országok nem köthetik a védelmet például a művek regisztrációjához, nyilvántartásba vételéhez, bármilyen adatbázisban való kötelező megjelenítéséhez. Ez nem zárja ki természetesen az önkéntes adatbázisokba való felvételt bármely mű esetében (ilyen adatbázisok, nyilvántartások természetesen Magyarországon is vannak), de ezek szükségszerűen mindig csonkák, hiányosak lesznek.

Ebből fakadóan pedig az eljáró szakértői tanácsnak szerzői jogi szempontból nincs módjában beazonosítani valamennyi vizsgálandó mű esetében a származási országot, hiszen ezt csak akkor tudná megtenni teljes bizonyossággal, ha a fenti tilalom megszegésével az országok kötelezően regisztrálnák a műveket, és reálfólium típusú (mint pl. az ingatlan-nyilvántartás) nyilvántartások léteznének a szerzői jog és a jogosultak adatainak igazolására.

Emiatt viszont a tömegesen érintett művek védettsége fennállása megállapításának során csak a következőképpen lehet eljárni. Bizonyítási eljárás nélkül – a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 75. §-ának (3) bekezdése szerint *köztudomású ténynek kellene tekinteni azt, hogy az eljárásban érintett nagyszámú külföldi mű és jogosult esetén a nemzetközi szerződések hálózata folytán a külföldi szerzők művei és teljesítményei az Szt. szerinti védelemben részesülnek.*

Alátámasztja ezt, hogy a megkeresés mellékletében listázott alkotások címéről ránézésre is megállapítható, hogy az elmúlt 10-15 évben nyilvánosságra hozott alkotásokról van szó, ahol pedig ez nem evidens, a címből következtetni lehet, hogy védett. Ugyanerre az eredményre lehet jutni, ha valaki végigtekinti a BUE, illetve a TRIPS tagságát: az nemigen cáfolható, hogy a magyarországi forgalomba kerülő filmalkotások, illetve szoftverek mindegyike olyan országokból származik, amelyek tagjai ezeknek az egyezményeknek, vagyis vonatkoznak rájuk a fent említettek szerint a magyar jog szabályai. (A komoly film-, illetve szoftveriparral rendelkező országok mind tagjai ezeknek az egyezményeknek.)

Mindezek alapján a megkeresés mellékletében listázott alkotások honossága a fentiek szerint tisztázottnak tekintendő: az Szt. 2. §-a alapján a magyarországi szerzői jogi védelem feltételei fennállnak.

Ad 3. E kérdés kapcsán előre kell bocsátani, hogy a filmalkotások forgalomba hozatala a szerzők kizárólagos jogába tartozik, tehát nem „díjigény” illeti meg őket, hanem kizárólagos engedélyezési jog az Szt. 23. §-a alapján, amely szerint *a szerző kizárólagos joga, hogy a művét terjessze, és hogy erre másnak engedélyt adjon. Terjesztésnek minősül a mű eredeti példányának vagy többszörözött példányainak a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétele forgalomba hozatallal vagy forgalomba hozatalra való felkínálással.*

A filmszerzők ezt a jogukat átruházhatják megfilmesítési szerződés keretében. Az Szt. 66. § (1) bekezdés értelmében *a filmalkotás létrehozására kötött szerződés (a továbbiakban: megfilmesítési szerződés) alapján a szerző – kivéve a szöveges vagy a szöveg nélküli zenemű szerzőjét – ellenkező kikötés hiányában átruházza az előállítóra a filmalkotás felhasználására és a felhasználás engedélyezésére való jogot.* Ugyanezen paragrafus (3) bekezdése értelmében *a szerzőt minden egyes felhasználási mód tekintetében külön-külön díjazás illeti meg még akkor is, ha egyébként átruházta a kizárólagos jogát a filmelőállítóra. A felhasználáshoz kapcsolódó bevételnek minősül az a támogatás is, amelyet az előállító a film megvalósításához kap. A díj megfizetésére az előállító köteles.*

A mű eredeti példányának vagy többszörözött példányainak a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétele forgalomba hozattal vagy forgalomba hozatalra való felkínálással a szerzők vagyoni jogai tekintetében Magyarországon *közös jogkezelésbe tartozik*. A díj beszedésére és felosztására a hatáskörrel rendelkező hatóságnál (jelenleg a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala) bejegyzett közös jogkezelő szervezet a filmek rendezői, operatőrei és filmírói vonatkozásában a FilmJus Filmszerzők és Előállítók Szerzői Jogvédő Egyesülete – a továbbiakban: FilmJus.³³ Ehhez az állításhoz a következő korlátozások tartoznak.

A műpéldányoknak a *nyilvános vetítés céljára való átadása* a nyilvános előadási (vetítési) – az előállító és a forgalmazó közötti – szerződés tárgya, nem tartozik a közös jogkezelésbe. A *filmelőállítók javára az Sztj. 82. § (1) bekezdésben megállapított* kizárólagos terjesztési jog ugyancsak nem tartozik a közös jogkezelésbe, azt az előállítók egyedi szerződésekkel maguk gyakorolják.

A közös jogkezelő szervezet ezt a szerzőket megillető jogot önkéntes közös jogkezelés alapján kezeli, vagyis a közös jogkezelésről a törvény nem rendelkezik, de a jogosultak a saját döntésük alapján közös jogkezelésbe adták ezt a jogukat. Az Sztj. értelmében ez kiterjesztett közös jogkezelést jelent, vagyis a bejegyzett közös jogkezelő szervezet a bejegyzett vagyoni jogra nézve valamennyi érintett jogosultat képviseli.

Ezt az elvet két szempontból rontják le: Az Sztj. 87. § (3) bekezdése alapján van lehetőség a jogkezelés alóli kilépésre, ahogy ez az SZTNH fent hivatkozott, vonatkozó adatbázisában feltüntetésre is került. Lásd 3.08. Filmalkotások többszörözésének és példányonkénti terjesztésének joga [Sztj. 18. §, 23. § (1), (2), (5) bek.; a jogosultak elhatározásán alapuló (önkéntes) közös jogkezelésbe tartozó vagyoni jog] [a jogosult az érintett közös jogkezelő szervezethez intézett írásbeli nyilatkozatában előzetesen tiltakozhat művei vagy kapcsolódó jogi teljesítményei felhasználásának közös jogkezelés körében történő engedélyezése ellen az Sztj. 87. § (3) bek. alapján]. Vagyis *előfordulhat az, hogy egyes szerzők az Sztj. hivatkozott rendelkezése alapján nyilatkozatot tettek, és így egyénileg gyakorolják a jogaikat*.

Másrészt a közös jogkezelő szervezet felhatalmazása a díj érvényesítésére a FilmJus 2010. évi díjszabásának 1.2. pontja alapján sem terjed ki valamennyi szerzőre. Az említett díjszabás első mondata szerint a *jogdíjak a magyarországi gyártású (azaz magyarországi székhellyel rendelkező filmelőállító által előállított) filmalkotások analóg vagy digitális hordozón (pl. videoCD, CD-R, CDi, DVD) történő többszörözése, illetve példányonkénti terjesztése után fizetendők*. Ebből következően a FilmJus felé *csak a – leegyszerűsítetten – magyar alkotások után* kell a díjat megfizetni. Ez nem mentesíti a felhasználót a külföldi filmek után járó díj megfizetése alól, de azt közvetlenül a szerzők (vagy képviselőjük) számára kell megfizetni.

Külön kérdés, hogy a szóban forgó jogdíjat *ki köteles megfizetni?* Az Sztj. 66. § (3) bekezdése alapján a díj megfizetésére a filmalkotás előállítója köteles a szerzők felé. Ugyanakkor ez alól a FilmJus díjszabása kivételt teremt, amikor kimondja, hogy ettől el lehet tér-

³³ <http://kjk.sztnh.gov.hu/szervezetek/adatlapok/FilmJus?jogjogid=342>.

ni, ha a filmelőállító és a felhasználó együttes nyilatkozatával bizonyítja, hogy az előállító a felhasználóval kötött szerződésében a szerzői jogdíj fizetésének kötelezettségét kifejezetten és egyértelműen áthárította a felhasználóra, mely utóbbi esetben a jogdíjat a felhasználó köteles megfizetni (a továbbiakban egységesen: jogdíjfizetésre kötelezett). A jogdíjfizetésre kötelezett mentesül a FilmJusnak történő jogdíjfizetés alól, ha vagy a szerző vagy a filmelőállító (szerződéses vagy egyoldalú) nyilatkozatával igazolja, hogy az 1.1. pontban felsorolt filmszerzők az adott felhasználás után egyedi megállapodás alapján jogdíjban részesülnek, vagy azt, hogy az 1.1. pontban felsorolt filmszerzők kifejezetten lemondtak az őket az adott felhasználás után megillető jogdíjról.

A FilmJusnak fizetendő díj mértékére vonatkozóan a FilmJus díjszabásának 2. pontja részletes rendelkezéseket tartalmaz, egy komplex számítási rendszer szerint lehet filmenként megállapítani a díj mértékét. Eszerint:

„2.1. A jogdíj mértéke függ egyrészt a többszörözött mű árától, másrészt a többszörözés példányszámától, harmadrészt a felhasznált szerzői jogi védelem alatt álló filmalkotásnak (filmalkotásoknak) az adott hordozón lefoglalt arányától.

A fizetendő jogdíj kiszámításának módszere:

A példányonkénti, fogyasztói (ÁFÁ-t magába foglaló) ár 8%-a, vagy a felvételkiadó nettó (ÁFA nélküli) átadási árának (terjesztők számára közzétett katalógusár, PPD) 11%-a, szorozva a megjelenés példányszámával, szorozva a hordozón felhasznált szerzői jogi védelem alatt álló filmalkotás (filmalkotások) elfoglalt helyének arányával (a hordozó teljes, használt kapacitásához viszonyítva). Az előző mondat alapján kiszámított jogdíjat elosztva a film perchorosszával a kapott összegnek meg kell haladnia a 0,64 Ft-ot (minimumjogdíj).

A speciális célú, nem önálló terjesztésre szánt hordozók (pl. lapmelléklet) többszörözése esetén fizetendő jogdíjat, illetve az esetleges kedvezmény mértékét a FilmJus a hasonló felhasználások elveinek a figyelembevételével, esetenként állapítja meg.

2.2. Az egyenlő bánásmód követelményét szem előtt tartva a jelen jogdíjközlemény hatálya alatt az alábbi jogdíjkedvezmény adható: amennyiben a jogdíjfizetésre kötelezett egyedi megállapodást köt a FilmJus-szal a jogdíjközlemény alapján a rendszeres adatszolgáltatásról, valamint szerződészerűen, teljes körűen adatot szolgáltat és együttműködik a FilmJus-szal, akkor a FilmJus az adott jogdíjfizetésre kötelezettre vonatkozóan a fizetendő jogdíjnak a 2.1. pontban meghatározott minimumát 30%-kal csökkentett összegben veszi figyelembe.

2.3. A 2.1. pontban megállapított jogdíj nem tartalmazza az általános forgalmi adót, melyet a jogdíjfizetésre kötelezettnek a megállapított jogdíjon felül, a mindenkor hatályos jogszabályoknak megfelelően kell megfizetnie.”

A díjszabás a 3. pontjában részletes adatszolgáltatási kötelezettséget is előír.

Ad 4. A megkeresésben hivatkozott elvi bírósági határozat (EBH) kapcsán az eljáró tanács meg kívánja jegyezni, hogy az EBH nem jogszabály, így nem bír feltétlenül jogi kötőerővel. Magyarország Alaptörvénye T) cikk (2) bekezdése értelmében jogszabály csak a törvény, a kormányrendelet, a miniszterelnöki rendelet, a miniszteri rendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete, az önálló szabályozó szerv vezetőjének a rendelete és az önkormányzati rendelet. Jogszabály továbbá a Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején és a köztársasági elnök szükségállapot idején kiadott rendelete.

Elvi bírósági határozatként teszik közzé a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 31. § (2) bekezdése értelmében a Kúria ítélkező tanácsának konkrét ügyben hozott határozatát, ha a Kúria ítélkező tanácsa valamely, a társadalom széles körét érintő vagy a közérdek szempontjából kiemelkedő jelentőségű ügyben elvi kérdésekre is kiterjedő határozatot hozott, és a tanács elnöke a határozat írásba foglalását követően tájékoztatta arról az érintett szakág szerint illetékes kollégiumvezetőt, majd a kollégiumvezető a határozatot az elvi közzétételi tanács elé terjesztette, és ez döntött annak elvi bírósági határozatként történő közzétételéről.

Az elvi bírósági határozat ugyan a következő döntések során orientálja a bíróságokat, de a bírósági törvény 32. §-a alapján mód van arra is, hogy az EBH-tól eltérjenek, méghozzá abban az esetben, ha a Kúria valamely ítélkező tanácsa jogkérdésben el kíván térni a Kúria másik ítélkező tanácsának elvi bírósági határozatként közzétett határozatától vagy közzétett elvi bírósági döntéstől. Ilyen esetben jogegységi határozat hozatalára van szükség.

Ebből fakadóan tehát nem kizárt az, hogy a Kúria egy másik tanácsa a nemzetközi és uniós jogi szempontok szélesebb körben történő figyelembevételével az EBH-tól eltérő következtetésre jusson, és „kiváltsa” a megkeresésben hivatkozott EBH-t.

*Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács elnöke
Dr. Grad-Gyenge Anikó, a tanács előadó tagja
Mamušics Gábor, a tanács szavazó tagja*

HATÓSÁG VÁLLALKOZÁSI SZERZŐDÉSE ALAPJÁN KÉSZÜLT TANULMÁNYOK HARMADIK SZEMÉLYEK SZÁMÁRA VALÓ HOZZÁFÉRHETŐSÉGE

SZJSZT-12/2014

A törvényszék által feltett kérdések

1. Érvényesen rendelkezettek-e a felek a vállalkozási szerződésben a vállalkozó által szerződés szerint átadott valamennyi szellemi alkotásra vonatkozóan a felhasználási jog engedéséről és ennek korlátairól?
2. A szellemi alkotások felhasználásának felek által kikötött korlátai harmadik személlyel szemben hatályosak-e? Felülírja-e ezen felek által kikötött felhasználási korlátozásokat az a tény, hogy a felhasználásra jogosult közfeladatot ellátó szerv?
3. Változtat-e a szellemi alkotások szerzői jogi megítélésén az, hogy a felhasználásra jogosult közfeladatot ellátó szerv?
4. Azok a közfeladatot ellátó szervek, amelyek részére a megrendelő a szerződéssel érintett szellemi alkotásokat átadja (nem az azokhoz kapcsolódó felhasználási engedélyt ruházza át) rendelkeznek-e szerzői jogi – személyhez fűződő vagy vagyoni jogi – jogosultságokkal az érintett alkotások tekintetében, vagy a szerzői jogok továbbra is a szerzőt, a vállalkozót és a megrendelőt illetik a közöttük létrejött megállapodás(ok) alapján?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Előzetes megjegyzések

Mindenekelőtt utalnunk kell arra, hogy a bíróság nem bocsátotta rendelkezésre az ügyben vizsgált szerződés tárgyát képező tanulmányokat, így az alábbi következtetések több tekintetben szükségszerűen hipotetikusak, a végleges következtetéseket a bíróságnak kell levonnia.

A kérdések megválaszolásánál tekintettel kell lenni a szerzői jogi szabályozásra és az általános polgári jogi normákra is. Bár a vélemény kialakítása idején már hatályos a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, de az alapul fekvő szerződés (a 2012. február 23-án kötött vállalkozási szerződés) megkötésére még a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény hatálya idején került sor (2012. február 23.), és a szerződés nem tartalmaz utalást az új Ptk. alkalmazhatóságára (vállalkozási szerződés X. fejezet utolsó előtti pont), emiatt pedig az értelmezést a régi Ptk. alapján végeztük el.

Az eljáró tanács az SZJSZT jogszabályban [156/1999. (XI.3.) Korm. sz. rendelet és végrehajtási szabályzata] előírtak szerint működik, kizárólag a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki véleményét, helyszíni szemlét nem tart. (Lásd különösen az említett Korm. rendelet 8. §-át.)

Ad 1. Az 1. kérdésre a következő logikai rendben adható válasz: meg kell vizsgálni, hogy a vállalkozási szerződés alapján létrejött eredmények (tanulmányok) szerzői jogi védelem alatt állhatnak-e, ezt követően vizsgálni kell, hogy kötöttek-e, illetve köthettek-e erre vonatkozóan felhasználási szerződést, végül, hogy a konkrét felek ilyen szerződés alanyai lehetnek-e.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 1. § (1)–(3) bekezdése alapján szerzői jogi védelem alatt azok a szellemi alkotások állnak, amelyek az irodalom, a tudomány és a művészet alkotásai, feltéve, hogy azok a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleggel bírnak, vagyis szerzői műnek minősülnek.

Az Szt. 1. § (2) bekezdése *a)* pontja alapján szerzői jogi védelem alatt állnak az irodalmi (például szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) művek. A jelen ügyben vizsgált tanulmányok ebbe a körbe tartozhatnak szakirodalmi, esetenként tudományos irodalmi műként. (Meg kell jegyezni, hogy még abban az esetben is, ha a bíróság nem sorolná valamely irodalmimű-típus körébe a létrejött tanulmányokat, ha azok teljesítik az egyéni, eredeti jelleg kritériumát, állhatnak szerzői jogi védelem alatt, hiszen az Szt. hivatkozott rendelkezése a szerzői műveknek csak példálódzó felsorolását adja.)

Utalni kell itt arra is, hogy a szerzői jogi egyéni, eredeti jelleg kritériuma nem magas szintű elvárásrendszer: a célja nem az, hogy csak valamely magas esztétikai, szakmai vagy más elvárásnak megfelelő alkotások álljanak védelem alatt (sőt, ilyen szempontok figyelembevételét az Szt. 1. §-ának további rendelkezései kifejezetten ki is zárják), hanem megfordítva: csak azok a művek ne álljanak védelem alatt, amelyek a szerzőjük/szerzőik személyiségét semmilyen módon nem tükrözik, hanem más, már létező alkotások szolgai másolásának tekinthetők.

Feltételezhetjük azt, hogy a vállalkozási szerződés nem ilyen, szerzői műnek nem minősíthető, és ilyen módon védelem alatt nem álló alkotás létrehozására irányult. Ugyanis ha ez történt volna, akkor e tekintetben nem bírna joghatással (szerzői jogok ugyanis csak védett művek esetében állnak fenn, és ebből fakadó felhasználási engedély is csak védett művek esetében adható), az alkotások pedig nem élveznének védelmet, közkincsbe tartoznának, bárki, bármikor szabadon hozzájuk férhetne. (Bár nem zárható ki elvi jelleggel az, hogy a szerzői jogi védelem hiánya esetén a létrejövő szellemi alkotások más típusú oltalom alatt álljanak, de ez a vállalkozási szerződés alá tartozó tanulmányok esetében nagy biztonsággal kizárható.)

A vállalkozási szerződés alapján mindenesetre arra lehet következtetni, hogy a szerződő felek szándéka arra irányult, hogy egyéni, eredeti mű(vek) jöjjenek létre. Erre utal a szerződés II. pontja, amely „A szerződés tárgya” címet viseli. Ebben a tanulmány(ok) egyes vizsgálati elemei kerültek meghatározásra. Ezek közül pedig többnek már a címe is olyan, amiből egyértelműen lehet következtetni arra, hogy a megrendelő a vállalkozó egyéni, eredeti megközelítését várta el, és nem kizárólag egy egyszerű, mechanikus leírást (például 4.6. nemzetközi összehasonlító elemzés, mélyinterjúk, tematikus közvélemény-kutatás).

Erre lehet következtetni abból is, hogy a vállalkozási szerződés külön fejezetet tartalmaz (IV. fejezet) arra vonatkozóan, hogy a létrejövő „termékek” jogai miként alakulnak. A fejezet címe maga is a „Szerzői jogok, felhasználási engedély” címet viseli, illetve az itt található egyes pontok is kifejezetten szerzői jogi rendelkezéseket tartalmaznak.

Természetesen mindez még nem zárja ki azt, hogy a tanulmányok egyes részei (akár egész tanulmányok) egyáltalán ne hordozzanak egyéni, eredeti jelleget (és ilyen módon ne álljanak szerzői jogi védelem alatt). Ugyanakkor emlékeztetni kell arra is, hogy még az olyan tanulmányok is, amelyek például „csak” más, meglévő források felhasználásával készülnek, bírhatnak az összeválogatás, elrendezés, szerkesztés egyéni, eredeti jellege miatt szerzői jogi védelemmel mint gyűjteményes művek (Sztj. 7. §).

Azt tehát, hogy mely konkrét tanulmányok/tanulmányrészek védettek a szerzői jog által, a törvényszéknek kell megállapítania. Ez elemi feltétele annak, hogy szerzői jogi védelemről lehessen beszélni velük kapcsolatban. Ha nem áll fenn az egyéni, eredeti jellegük, akkor közkincsbe tartoznak.

A periratokból arra lehet következtetni, hogy a tanulmányok elsődleges rendeltetése minisztériumi, hatósági eljárásokban, intézkedésekben történő felhasználás. Ha ez így van, ebben a körben a szerzői jogi védelem fennállása és a tanulmányszerzők rendelkezési jogai szempontjából figyelemmel kell lenni az Sztj. 1. §-ának (4) bekezdésére, amelynek értelmében nem tartoznak szerzői jogi védelem alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések.

Az SZJSZT eddigi következetes gyakorlata alapján az eljáró tanács megállapítja, hogy a tanulmányok szerzői jogi védelme az eljáráson belül mindaddig nem áll fenn, amíg azok bármely eljárás során ügyiratnak minősülnek. Ilyen módon a közigazgatási vagy más eljárások során való felhasználásuk nem igényli a szerző hozzájárulását (például a tanulmányokban foglalt javaslatok minisztériumi megvitatásához, a hatáskörrel rendelkező állami szervekkel való egyeztetéshez kapcsolódó felhasználások). Ez azonban nem jelenti azt, hogy eljáráson kívüli felhasználásuk ne állna szerzői jogi védelem alatt.

Az Sztj. 16. § (1) bekezdése értelmében a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás

engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető. A felhasználási szerződés az az eszköz, amelyben a felek meghatározhatják a mű felhasználásának egyes feltételeit.

Egyes esetekben azonban nem egyszerű felhasználási szerződés kötésére kerül sor, mivel a felek megállapodása olyan kérdésekre is kiterjed, amelyek egy felhasználási szerződésben nem feltétlenül szükségesek. Semmi nem zárja ki azonban, hogy ilyen esetben a felek más-képp nevezzék a szerződésüket (például vállalkozási szerződésnek, megbízási szerződésnek, kutatási szerződésnek, franchise-szerződésnek), de ha ebben szerzői felhasználási jogokról is rendelkeznek, akkor e rendelkezésekre legalábbis szükségszerűen kell alkalmazni a felhasználási szerződések szabályait is (ún. vegyes szerződések).

Ebből fakad az a részkövetkeztetés, hogy amennyiben szerzői mű felhasználása a szerződés tárgya, az mindenképp szükségessé teszi a felhasználási szerződések szabályainak alkalmazását, és még abban az esetben is irányadók ezek, ha a szerződést másképp hívják, vagy más jellegű tartalommal is bír, mint egy egyszerű felhasználási szerződés. *Amennyiben pedig a jelen vállalkozási szerződés alapján létrejöttek szerzői művek is, úgy e szerződés értelmezésére egyszerre kell alkalmazni a Ptk. vállalkozási szerződésekre alkalmazandó szabályait és az Szjt. felhasználási szerződésekre vonatkozó rendelkezéseit.*

Az Szjt. V. fejezete tartalmazza a felhasználási szerződések általános szabályait. Hangsúlyozni kell, hogy a felhasználási szerződések tekintetében is alapvetően érvényesül a szerződési szabadság általános polgári jogi elve. A szerződési szabadság elve az egész magyar magánjog (ideértve a régi Ptk.-t, az új Ptk.-t és az Szjt.-t is) átfogó alapelve, amelynek értelmében bárki, bármilyen tartalommal köthet szerződést (így felhasználási szerződést is), kivéve, ha ezt az Szjt. (vagy más jogszabály) kifejezetten megtiltja.

A szerződő felek személyét korlátozó szabály az Szjt.-ben általában nem található: egyes speciális szerződéstípusok szerződő felei csak meghatározott személyek lehetnek (pl. megfilmesítési szerződést csak filmelőállító köthet filmszerzővel vagy film előadóművészzel), de jelen esetre vonatkozó ilyen korlátozás nincs, vagyis *a tárgybeli tanulmányokra vonatkozó felhasználási szerződést a felek minden további nélkül megköthették.*

A minisztériumi, hatósági eljárások során ugyanakkor a megkötött felhasználási szerződések nem kerülnek alkalmazásra, még akkor sem, ha az eljárásokban egyébként az Szjt. szerinti felhasználási cselekmények történnek, hiszen a tanulmányokra ebben a körben – amennyiben ügyiratnak minősülnek - nem terjed ki a szerzői jogi védelem. Ebből az is következik, hogy nem a felhasználási szerződések rendelkezéseiből, hanem az ügyirati jellegből kell kiindulni akkor is, ha az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) szerint az adatigénylők a tanulmányokban foglalt, azok által hordozott közérdekű adatok megismerését kérik. A szerzői jogi törvény a tanulmányok adatigénylők általi elolvasása, tanulmányozása, esetleges saját előadásban, saját megfogalmazásban történő ismertetése tekintetében nem biztosít jogi védelmet a tanulmányok szer-

zőinek akkor sem, ha egyébként a szerzői felhasználási jogok gyakorlására a megrendelővel felhasználási szerződést kötöttek.

Ad 2. A szellemi alkotások felhasználásának a felek által kikötött korlátai a szerződésben a következők:

„15. Felek kijelentik, hogy a Vállalkozó által a jelen szerződés 4.1.–4.6. pontja alapján készített termékek a Vállalkozó szellemi alkotásai (a továbbiakban együttesen: szellemi alkotások), melyeknek a szerző személyéhez fűződő jogai a Vállalkozót illetik meg.

16. Vállalkozó a jelen szerződés szerinti ellenszolgáltatás megfizetésének feltételével viszszavonhatatlanul hozzájárul ahhoz, hogy a Megrendelő a részére a jelen szerződés szerint átadott valamennyi szellemi alkotás[t] az alábbi korlátozások kivételével, további korlátozás és vállalkozói hozzájárulás – nélkül szabadon felhasználhassa (a továbbiakban felhasználási engedély). A felhasználási engedély kiterjed az átadott szellemi alkotások részben vagy egészben, önállóan vagy más által készített termékekkel együtt történő közzétételére, a szellemi alkotások képi megjelenítésének és belőlük tartalmi kivonat készítésének jogára, a digitális és analóg többszörözésére, nyilvánosságra hozatalára, írott és elektronikus sajtótermékekben való közzétételére, a nyilvánossághoz való közvetítés jogára és a kormányzati szervek körébe tartozó szervezetek; így a Kormány, a Miniszterelnökség, a minisztériumok, a kormányhivatalok, ezek irányítása, felügyelete alá tartozó háttérintézmények, külképviseletek, az állam többségi tulajdonában álló gazdálkodó szervezetek és közalapítványok részére való átadására. Megrendelőt megillető felhasználási engedély az ebben a pontban felsorolt szervezetek, valamint a jelen szerződésben meg nem határozott további 10 (tíz) szervezet vagy személy részére Vállalkozó külön hozzájárulása nélkül szabadon átruházható. Megrendelő ezt meghaladóan további szervezetek részére a felhasználási engedélyt kizárólag Vállalkozó írásbeli hozzájárulása esetén adhatja át másnak.

A felhasználási engedély nem foglalja magában, így az továbbra is a Vállalkozó szerzői jogának minősül, az átadott szellemi alkotások módosítása, átdolgozása – kivéve a tartalmi kivonat készítése – és kiegészítése. A felhasználás során minden egyes megjelenésnél a Vállalkozót és a Vállalkozó által megjelölt személyt mint szerzőt a Megrendelő köteles feltüntetni, továbbá kötelezettsége ezt a vele szerződést kötő további felhasználó vonatkozásában a megkötött szerződésben rögzíteni.

17. Vállalkozó jogszavatossággal tartozik azért, hogy a szerződés teljesítése során általa átadott szellemi alkotások felhasználását harmadik személy joga ne akadályozza vagy korlátozza.”

A feltett kérdés – A szellemi alkotások felhasználásának felek által kikötött korlátai harmadik személlyel szemben hatályosak-e? - értelmezést igényel. A hatály ugyanis azt jelenti, hogy az adott norma alkalmazásának feltételei fennállnak-e az adott személyek vonatkozásában, vagyis hogy a szerződés személyi hatálya kiterjed-e harmadik személyekre.

A kérdés megválaszolása során különbséget kell tenni többféle harmadik személy között.

Mindenekelőtt szólni kell arról, hogy a szerződés relatív szerkezetű jogviszony, ami azt jelenti, hogy jogok és kötelezettségek belőle csupán a szerződésben részt vevő felek vonatkozásában keletkeznek, harmadik személyekre nincsenek hatással. *Így a vállalkozási szerződés is alapvetően a szerződő felek vonatkozásában bír hatállyal.*

A szerződésből előzőekben idézett rendelkezések azonban érinthetik harmadik személyek jogait. A vállalkozási szerződés 16. pontja rögzíti azokat a felhasználási módokat, amelyeket a vállalkozó lehetővé kíván tenni a megrendelő számára. (Megjegyezzük, ezek nem mindegyike követi az Sztj. terminológiáját, ami megnehezíti az értelmezésüket, de végeredményben mindegyik megfeleltethető és meg is kell feleltetni valamely Sztj.-beli fogalomnak.)

Ezek közül a kérdés megválaszolása vonatkozásában különös jelentőséggel bír az *„és a kormányzati szervek körébe tartozó szervezetek; így a Kormány, a Miniszterelnökség, a minisztériumok, a kormányhivatalok, ezek irányítása, felügyelete alá tartozó háttérintézmények, külképviseletek, az állam többségi tulajdonában álló gazdálkodó szervezetek és közalapítványok részére való átadására”* fordulat. Az „átadás” kifejezést az Sztj. nem értelmezi önálló felhasználási módként, azonban ezt a környezetéből és céljából fakadóan is indokolt szerzői jogi relevanciával bíró rendelkezésnek tekinteni.

Az átadás – figyelemmel a 16. szerződési pont 2. mondatára is – álláspontunk szerint úgy értelmezhető szerzői jogi szempontból, hogy ez nem más, mint hogy a megrendelő jogosulttá válik a művek példányainak meghatározott körben való terjesztésére. Mivel a hivatkozott fordulat a továbbiakban kiegészül azzal, hogy *„Megrendelőt megillető felhasználási engedély az ebben a pontban felsorolt szervezetek, valamint a jelen szerződésben meg nem határozott további 10 (tíz) szervezet vagy személy részére Vállalkozó külön hozzájárulása nélkül szabadon átruházható. Megrendelő ezt meghaladóan további szervezetek részére a felhasználási engedélyt kizárólag Vállalkozó írásbeli hozzájárulása esetén adhatja át másnak”*, az átadás fordulat kétséget kizáróan a műpéldányok meghatározott körben történő terjesztésére vonatkozik, amelyhez azonban társul(hat) a felhasználási jogok továbbengedése is. Szerzői jogi szempontból tehát nem kizárólagos felhasználási szerződésről van szó azzal, hogy a körülírt felhasználások joga továbbadható („allicenz”), de csak a szerződésben meghatározott más személyeknek.

A tanulmányok tárgyából és a szerződés céljából fakadóan álláspontunk szerint az utóbbi a szerződési rendelkezés elsődleges célja, hiszen a tanulmányok tematikája alapján azokat ezek a szervek tudják a leginkább hasznosítani, így az átadás ugyan azt megelőző, de érdemben végső soron csak azt szolgáló aktus.

A szerződésben megjelölt ezen személyek természetesen csak olyan jogokat szerezhetnek meg a megrendelőtől egy külön szerződés keretében, amelyeket ő maga a vállalkozótól megszerzett (ez fakad a *nemo plus iuris általános magánjogi elvből* is). Más személyek számára való (illetve más jogok) engedélyezésre a megrendelő nem jogosult.

Mindez azonban nem azt jelenti természetesen, hogy e harmadik személyek viszonylatában a vállalkozási szerződés hatállyal bírna – *ebből a szerződésből harmadik személyek vonatkozásában közvetlenül jogok és kötelezettségek nem keletkeznek, ahhoz külön szerződést kell kötni (mind az „átadás”, mind a további felhasználások engedélyezése tekintetében).*

Szerzői művek esetében mindig számolni kell a harmadik személyek egy további csoportjával is: ők pedig a különféle szabad felhasználások kedvezményezettjei. A szabad felhasználásokat (többek között) az Szt. IV. fejezete szabályozza, ilyenek például a különböző, információs célokat szolgáló szabad felhasználások (Szt. 36. §), amelyekhez nem kell a szerző engedélye, és díjat sem kell ezek fejében fizetni. A hivatkozott rendelkezésben foglalt szabad felhasználások azt a célt szolgálják, hogy a műveken fennálló kizárólagos jogok ne korlátozhatók egyes, a törvényben meghatározott esetekben a közérdekű információkhoz való hozzájutást.

Az Szt. alapján a szabad felhasználások azoknak a műveknek a tekintetében gyakorolhatók, amelyeket már nyilvánosságra hoztak [Szt. 33. § (1) bekezdés utolsó fordulata]. A vállalkozási szerződés 16. pontja alapján a nyilvánosságra hozatal jogát a művekkel kapcsolatban a megrendelő gyakorolhatja, az Szt. 10. § (1) bekezdése alapján ő dönthet arról, hogy a mű nyilvánosságra hozható-e vagy sem. Amennyiben tehát a megrendelő nem hozza nyilvánosságra a műveket, úgy a szabad felhasználások velük kapcsolatban nem gyakorolhatók. [Más kérdés, hogy a műveket az adott vállalkozási-felhasználási szerződés szerint a szerzőjük (a vállalkozó) is nyilvánosságra hozhatja.]

Ebből fakadóan az Szt.-beli szabad felhasználások kedvezményezettjeit a vállalkozási szerződés közvetve érinti (de ez sem jelenti azt, hogy hatálya kiterjedne rájuk): ha a megrendelő nyilvánosságra hozza a műveket, akkor gyakorolhatók velük kapcsolatban a szabad felhasználások.

A művek nyilvánosságra hozatalával kapcsolatban ugyanakkor meg kell vizsgálni, hogy ez mikor következik be, annak feltételei miben állnak? A nyilvánosságra hozatal nem feltétlenül jelenti azt, hogy a mű mindenki számára hozzáférhetővé váljon. A régi Szt. kommentárja szerint nyilvánosságra hozatal „bármilyen cselekmény vagy magatartás lehet, amelynek révén a mű elhagyja az alkotó rendelkezési körét, és meg nem határozott más személyek számára hozzáférhetővé válik”.³⁴ Az Szt. kommentárja szerint: „E jog gyakorlása szoros összefüggésben van a vagyoni jog gyakorlásával: döntés arról, hogy a művet egyáltalán felhasználhatják-e, ki és hogyan használja fel, milyen feltételekkel. ... A nyilvánosságra hozatal joghatása alapvetően abban van, hogy utat nyit a jogszerű felhasználásnak, felhasználási szerződés alapján vagy szabad felhasználásként.”³⁵ *Ebből fakadóan pedig ebben az esetben legkétszörösebb az „átadással” mint terjesztési cselekménnyel megvalósul a nyilvánosságra hozatal, vagyis a művekkel kapcsolatban a szabad felhasználások gyakorolhatókká válnak.*

³⁴ Benárd Aurél, Timár István (szerk.): A szerzői jog kézikönyve. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1973. p. 100. idézi: Gyertyánfy: i. m. (1), p. 76–77.

³⁵ Gyertyánfy: i. m. (1), p. 77.

Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a szabad felhasználás lehetőségessé válása nem jelenti egyszerre azt is, hogy a szabad felhasználások kedvezményezettjei „jogot kapnának” ezekre. Ha objektíven fennállnak a körülmények, például valaki a kereskedelmi forgalomban megvesz egy példányt, vagy az internetről letölti az oda jogszerűen feltett szöveget, a szabad felhasználások gyakorolhatók, de ezt a jogosultnak nem kell kifejezetten biztosítania [ilyet az Sztj. csak a hatásos műszaki intézkedéssel védett művek egyes szabad felhasználásai vonatkozásában ír elő a 95/A. § (1) bekezdésében].

Itt utalni kívánunk arra, hogy a fenti szerzői jogi értékelés természetesen nem érinti a művek nyilvánosság (vagy annak egyes körei) számára történő megismerhetővé válását egyéb jogcímen. Más jogszabályok módosíthatják az Sztj. említett rendelkezésein nyugvó következtetéseket, mint az Sztj.-éhez képest speciális rendelkezések.

Emlékeztetni kell itt arra, hogy a közérdekű adatokhoz való hozzáférés alapjogi védelme mellett a szerző személyhez fűződő és vagyoni jogai is alapjogi védelemben részesülnek mind az emberi méltóság, mind az alkotmányos tulajdonjog alapján. Ebből fakadóan pedig a nyilvánosság és a szerzők/jogosultak érdeke között meg kell találni a megfelelő egyensúlyt, ami lehetőség szerint mindkét jog megőrzéséhez, egymásra tekintettel, korlátok közötti érvényesíthetőségéhez vezet.

Hangsúlyozni kell, hogy ezt a kiegyensúlyozást alapvetően nem a bíróság hatásköre elvégezni, hanem a jogalkotó feladata. Ilyen módon elsősorban az Sztj.-ben tükröződik – sokféle módon – a szerzőével szemben álló közérdek figyelembevétele. Mindenekelőtt a szerzői monopoljog biztosítása alapvető közérdek, hiszen ez biztosítja a szerző befektetéseinek megtérülését és ösztönzését újabb alkotásokra. Másrészt azonban korlátozott is a szerzői monopoljog, és ez is közérdek: ilyen korlát többek között a védelmi idő, a szabad felhasználások vagy a közös jogkezelés egyes formái. Ezeket a szerzőijog-alkotó a törvénybe való beépítés útján érvényesíti, biztosítva ezzel a különböző érdekek kiegyensúlyozott érvényesülését.

Kifejezett szerzői jogi szabály ugyanakkor nincs – eltekintve az ügyiratról mondottaktól – , amely ebben az esetben biztosítaná a közérdek érvényesülését. Az általános magánjogi elvek közül az Sztj. 3. §-ának utalása alapján a Ptk. joggal való visszaélés tilalma az, ami kiegészítő szabályként felmerülhetne. Ugyanakkor nem lehet csak amiatt joggal való visszaélésről beszélni, ha a jogosult, akinek joga kiterjed a hozzáférés nem engedélyezésére és engedélyezésére is, a jogát úgy gyakorolja, hogy nem járul hozzá a hozzáféréshez.

Ebből fakadóan pedig magánjogi úton nem lehet eljutni oda, hogy a művekhez a szerző (vagy az ő nevében a vállalkozó) rákényszerüljön a művek nyilvánosságra hozatalára.

Meg kell itt vizsgálni, hogyan tudnak érvényesülni a közérdekű adatigénylésre vonatkozó Infotv.-ben meghatározott szabályok. Megjegyzendő, hogy az eljáró tanácsnak nincs hatásköre az Infotv. értelmezésére, csupán a szerzői jogi vonatkozásokban tud állást foglalni. Az eljáró tanács álláspontja ugyanakkor az, hogy az Sztj. és az Infotv. „összeolvasásának” eredménye lehet a jogok kiegyensúlyozott együttélése, érvényesülése, a mű közérdekű adat-

tartalmának kiadása nem feltétlenül jár azzal, hogy a szerzők fent említett nyilvánosságra hozatali jogai kiüresedjenek.

Ide az Infotv. alapján nem kell (és nem is szükséges) eljutni, vagyis a közérdekű adatként történő kiadás nem feltétlenül fogja a művek nyilvánosságra hozatalát eredményezni. Ahogy arra a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságnak az ügyben kiadott állásfoglalása is utal, a tanulmányokat ezen a jogcímen sem kell feltétlenül teljes egészükben nyilvánossá tenni, azt, hogy mi minősül kiadandó közérdekű adatnak, eseti alapon, a tanulmányok ilyen szempontú vizsgálata alapján kell eldönteni. (Ez egyébként persze adott esetben akár oda is vezethet, hogy a teljes tanulmányt nyilvánosságra kell hozni, ezáltal pedig a szerzői nyilvánosságra hozatali jog kiüresedhet, de ez nem feltétlenül kell, hogy megtörténjen.) Ha a tanulmányok ügyiratnak minősülnek, e jellegük miatt a szorosán vett minisztériumi, hatósági eljárásokban történő felhasználásuk és a tanulmányokban foglalt közérdekű adatok megismerése az Sztj. 1. § (4) bekezdése alapján amúgy sem igényli a szerzők hozzájárulását.

Az Sztj. és az Infotv. szerinti jogok megfelelő egyensúlyának mérlegelése szempontjából – függetlenül attól, hogy a tanulmányok ügyiratnak minősülnek-e vagy sem – figyelemmel kell lenni arra is, hogy az Infotv. tárgyi hatálya alá tartozó adat, információ, illetve az Sztj. által védett, az adatot, információt tartalmazó művek – adott esetben tanulmányok – nem ugyanazt jelentik. Az Infotv. 3. § 5. pontja szerint közérdekű adat az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, így különösen a hatáskörre, illetékességre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésre, a birtokolt adatfajtákra és a működést szabályozó jogszabályokra, valamint a gazdálkodásra, a megkötött szerződésekre vonatkozó adat. A törvény tehát a közérdekű adat fogalmát függetlennek tekintti az adat, illetve információ rögzítésének módjától, az adat egyéb formai jegyeitől. Ez azt jelenti, hogy a közérdekű adat megismeréséhez fűződő jog érvényesülését nem befolyásolja, hogy az adott adat, információ milyen módon került rögzítésre, illetve milyenek az adat, információ formai jellegzetességei. Az Infotv. tárgyi hatálya alá maga az adat, az információ tartozik, nem pedig annak kifejezőmódja, rögzítési módja, illetve egyéb formai jellegzetességei. Ezzel szemben az Sztj. 1. § (3) bekezdése értelmében a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A szerzői jogi védelem tehát a mű megformáltságát, formai kifejeződését illeti meg, annak egyéni eredeti jellege esetén.

Ad 3. A művek szerzői jogi megítélésén a hatályos szabályok alapján nem változtat az, hogy a felhasználásra jogosult közfeladatot ellátó szerv, mivel ilyen megkülönböztetést az Sztj.

nem tartalmaz. Végső soron azonban a fentiek alapján el lehet oda jutni, hogy a műhöz való „közérdekű” hozzáférés feltételei mások lesznek, mintha nem közfeladatot ellátó szervvel kötöttek volna szerződést.

Ad 4. A 2. kérdésre adott válaszukban már foglalkoztunk azzal, hogy értelmezésünk szerint a vállalkozási szerződés 16. pontja a műpéldányok terjesztését teszi lehetővé szűk körben, illetve a megrendelőnek ezen szűk kör számára akár lehetősége van a felhasználás továbbengedélyezésére is.

Természetesen előfordulhat az, hogy a megrendelő ezen személyek számára nem biztosít további felhasználási jogokat, bár ezt kevésbé valószínűnek tartjuk.

Ezen harmadik személyek ebben az esetben csak megismerhetik a tanulmányokat, de olyan felhasználási cselekményeket, amelyekhez a jogosult (itt: a megrendelő vagy a jogosult) hozzájárulása lenne szükséges, nem gyakorolhatnak velük kapcsolatban.

Megjegyezzük, hogy a közérdekű adatként való kiadás rendje nem változik emiatt: az Infotv. szerinti szabályok alkalmazása független attól, hogy az átadott művekre vonatkozóan a megrendelő felhasználási jogokat nem adott vagy adott a további felhasználóknak, a közérdekű adatként való kiadásra ők ettől függetlenül kötelezhetők, ha annak az Infotv. szerinti feltételei fennállnak.

Dr. Sár Csaba, a tanács elnöke

Dr. Grad-Gyenge Anikó, a tanács előadó tagja

Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács szavazó tagja

Dr. Barna Imre, a tanács szavazó tagja

Votisky Zsuzsa, a tanács szavazó tagja

* * *

BALETTPRODUKCIÓ ÉS IRODALMI MŰ VISZONYA

SZJSZT-16/2014

A megbízó által feltett kérdések

1. A balettprodukció koreográfiája és az azonos című regény közötti kapcsolatra tekintettel milyen mértékű az egyezés a két mű között, illetőleg
2. tekinthető-e átdolgozásnak a koreográfia,
3. lehetséges-e ilyen jellegű kapcsolatot szerzői jogi szempontból kimutatni egy regény és egy balettprodukció között?

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 101. §-a alapján szerzői jogi jogvitás ügyben felmerülő szakkérdésekben a Szerzői Jogi Szakértő Testület felkérésre peren kívül is adhat szakvéleményt a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben.

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 1. §-a szerint a Szerzői Jogi Szakértő Testület az Szt. 101. § (1) és (3) bekezdésében megjelölt ügyekben szakértői véleményt ad bírósági vagy hatósági megkeresés vagy megbízás alapján. Peren kívüli megbízás alapján a testület a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben jár el.

Az eljáró tanács szakvéleménye meghozatalakor kizárólag a megkereséshez csatolt DVD és kötet alapján hozta meg szakvéleményét.

Az eljáró tanács előjáróban megjegyzi, hogy a megbízó kérdéseire, azok logikai felépítése miatt, fordított sorrendben válaszol.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 3. Lehetséges-e átdolgozási jellegű kapcsolatot szerzői jogi szempontból kimutatni egy regény és egy balettprodukció között?

Abból kell kiindulni, hogy az Szt. rendelkezései szerint mind az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű, [Szt. 1. § (2) a) pont], mind a balett mint zenés színpadi mű szerzői jogi ortalomban részesül [Szt. 1. § (2) d) pont]. A zenés színpadi művek (opera, balett, operett, musical stb.), zeneszerzői részből, szövegírói részből és koreográfiából állnak.

A táncjáték vagy más szóval *koreográfiai mű*³⁶ meghatározásakor a szakirodalomból lehet kiindulni, amely a koreográfiát „*a balett vagy pantomim eszközeivel ábrázolt költői elgondolás és tánctechnika rögzítése*”-ként határozza meg, amelynek szerzője a koreográfus, „*aki a tánclépések és tánc tervezője, a táncmű alkotója*”.³⁷

A regény és a koreográfia között ugyanúgy híd szerepet tölthet be a *librettó*, mint a regény és a filmalkotás között a forgatókönyv. A librettó zenés színpadi művek (opera, operett, musical, balett) szövegekönyve. A koreográfia alapjául szolgáló irodalmi mű gyakran nem alkalmas arra, hogy egy az egyben felhasználható legyen színpadi műhöz, így szükséges azt átdolgozni (lásd később), a színpadi (legyen az hangszeres, énekes és/vagy táncjátékhoz) elvárásokhoz, művészi és technikai feltételekhez adaptálni.

Az eljáró tanács szerint a balettprodukciók koreográfiájának többsége valamilyen már létező irodalmi művön, folklóralkotáson, zeneművön vagy a koreográfus által írt librettón

³⁶ A BUE 2. cikk (1) bekezdése megfogalmazásában (Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről szóló 1975. évi 4. törvényerejű rendelet).

³⁷ Horst Koegler: Balettlexikon. Zeneműkiadó, Budapest, 1977, p. 394.

alapul. Némely esetben az eredeti irodalmi műből készült librettó, illetve a megzenésített irodalmi mű felhasználásával készülnek különböző koreográfiák. A koreográfus határozott elképzeléssel rendelkezik arról, hogy a táncműnek mi a mondanivalója, milyen történetet milyen módon kíván kifejezni, és nem ritka az sem, hogy a koreográfusok a zeneszerzőknek pontos kompozíciós terveket adjanak, hogy az egyes zeneszámok meddig tartsanak, vagy hangulatilag mit fejezzenek ki.

A koreográfia – a szerzői jog által előírt feltételek mellett – kétségtelenül szerzői jogi védelem alatt áll.

Elvileg lehetséges szerzői jogi szempontból átdolgozási jellegű kapcsolatot kimutatni egy regény és egy balettprodukció között. Azonban egy megtörtént eseményeken alapuló mű esetében, amikor a cselekmény adott, sokkal nehezebb megállapítani azt, hogy melyek azok a részek, amelyek szerzői jogi védelem alatt nem álló tények feldolgozása és melyek azok, amelyek a szerzők fantáziája alapján készültek. Például egy életrajzi műnél ezért az egyéni, eredeti jelleg nem a történetekben keresendő, hanem a tetszőlegesen kiválasztott események leírásában, feldolgozásában.

Az Sztj. külön nevesíti az átdolgozás vagyoni jogát [Sztj. 17. § f)]. E vagyoni jog biztosítja többek között az egyes műfajok közötti átjárhatóságot, s a törvény az átdolgozónak ugyanúgy szerzői jogi védelmet biztosít – az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül –, ha annak egyéni, eredeti jellege van [Sztj. 4. § (2)].

Lényeges kiemelni, hogy a szerzői jogi védelem tárgya minden esetben a gondolatok egyéni-eredeti formába öntése, nem maga az annak alapjául szolgáló tartalom. Például az azonos események eltérő feldolgozásával a szerzők különféle alkotásokat hozhatnak létre. Így az átdolgozás vizsgálatakor azt kell szem előtt tartani, hogy az eredeti mű megváltoztatása eredményeképpen létrejött-e az eredeti műből származó más, önálló mű.

Az átdolgozásnak a különböző szakmákban más-más elnevezése alakult ki, pl. feldolgozás, átírat, dramatizálás, rádióra alkalmazás. Az azonban világos, hogy „*átdolgozásnak minősül a már meglévő zeneműhöz szöveg, vagy szöveghez (vershez) zene írása, zeneműhöz tánc, koreográfia társítása (balettosítás).*”³⁸

Az irodalmi vagy zenei alapra több koreográfus is készíthet táncművet, azonban a koreográfiai mű létrehozása mint átdolgozás engedélyezése ugyanúgy a szerző kizárólagos joga. A megkeresésnek nem tárgya, de az előadáshoz számos további maradandó vagy időszakos szerzői jogi védelem alatt álló mű, mint például díszlet, jelmez, fotóművészeti alkotás, filmalkotás vagy más audiovizuális mű, zenei válogatás, mint gyűjteményes mű vagy előadóművészi, illetve filmelőállítói teljesítmény kapcsolódhat.

A harmadik kérdésre adott válasz: Lehetséges szerzői jogi szempontból átdolgozási jellegű kapcsolat kimutatása egy regény és egy balettprodukció között.

³⁸ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest, 2014, 226.

Ad 2. Tekinthes-e a koreográfia a regény átdolgozásának?

Az átdolgozás, a tárgybeli esetben irodalmi mű esetleges táncművé való átdolgozásának vizsgálata az irodalmi mű elolvasása és az előadás megtekintése, majd a két mű összevetésével lehetséges. Az eljáró tanács a rövidebb terjedelmű koreográfiai mű egyes jeleneteinek beazonosítását követően megvizsgálta az irodalmi mű vonatkozó részleteit, és kereste a szakmai szokásoknak megfelelő átdolgozási, adaptálási elemeket.

Ahogy a Berni Egyezmény egyik jelentős kommentárja is fogalmaz: *„[a] tánc- és pantomimalkotások hosszú hagyományra tekintenek vissza a világ több országában. Lényegében ezek mozgásművészeti alkotások, amelyekben az előadók cselekedetei történetet mesélnek el, egy képet hoznak létre vagy érzelmeket ébresztenek. Ezekhez zene is társulhat, és lehetséges, hogy a történéseket írásban vagy más formában dokumentálják.”*³⁹

Az eljáró tanács vizsgálata kiterjedt az irodalmi mű egyéni, eredeti jellegű kifejezéseinek és a koreográfiai mű egyéni, eredeti jellegű kifejezéseinek az összehasonlítására, valamint arra is, hogy milyen mértékben származtatható egyik a másikból.

Itt felmerül a szabad felhasználás kérdése. Kivételes esetekben az Szjt. lehetővé teszi, hogy a szerző engedélye és díjazása nélkül használjunk fel szerzői jogi védelem alatt álló műveket [Szjt. 33. § (1)].

A szabad felhasználásnak minden esetben meg kell felelnie az úgynevezett háromlépcsős tesztnek, azaz a szabad felhasználás csak annyiban megengedett, illetve díjtalan,

- (i) amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására,
- (ii) és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit,
- (iii) továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek, és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.

Az életrajzi mű egyes részleteinek bemutatása a balettműben szabad felhasználásnak minősülő idézésnek minősül. Az Szjt. 34. §-ának (1) bekezdése szerint *a mű részletét* – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével *bárki idézheti*. Idézésnek tekintjük a mű valamely azonosítható részének olyan kismértékű bemutatását, amely önmagában egyéni, eredeti alkotásnak nem tekinthető, és annak felhasználásához nem kell a szerző engedélyét beszerezni. Az Szjt. 34. §-ának (1) bekezdése szerint *a mű részletét* – az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven – a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével *bárki idézheti*. A táncművészetben a verbális élmény vizuális áttétele nagyon közel és nagyon távol is állhat az irodalmi műtől, de nagyon érthetővé is válhat.

A táncmű idéző mű szerepét erősíti a testület egy korábbi szakvéleménye is. *„Az átvevő alkotás szerzői műként való minősítésének feltétele azért áll fenn, mert az idézés kizárólag ’alárendelt szerepet’ játszhat a teljes műben. Ebből következik, hogy az átvevő műnek – az*

³⁹ Sam Ricketson, Jane C. Ginsburg: International Copyright and Neighbouring rights. The Berne Convention and Beyond. Oxford University Press, 2006, 8.24.

*idézett műhöz képest – egyfajta önállósággal kell rendelkeznie azáltal, hogy domináns módon járul hozzá a teljes mű egyéni, eredeti jellegéhez. Az idézés tehát kizárólag kiegészítő szerepet tölthet be, és nem szolgálhat a teljes mű egyéni, eredeti jellegének alapjául, csupán annak jellegét erősítheti.*⁴⁰

Az idézet forrásának, valamint az ott megjelölt szerző nevének feltüntetése táncművek esetében a szakmai gyakorlattal ellentétes, azt legfeljebb a műsorismertető szövegben, illetve kereskedelmi forgalomba kerülő DVD esetében a borítón belül vagy a vége főcímen szokás feltüntetni. Amennyiben a koreográfiához készült librettó, ott minden akadály nélkül lehet utalni a hivatkozott forrásra.

Az eljáró tanács szerint több párhuzamos részletről elmondható, hogy az nem éri el a szerzői jogi értelemben vett felhasználás fogalmát, hanem a regény csupán ihletként, ötletadóként szolgálhatott. Ugyanígy utalnunk kell arra is, hogy lévén a szerzői jogi védelem tárgya minden esetben a gondolatok egyéni-eredeti formába öntése, és nem maga az annak alapjául szolgáló tartalom; életrajzi adatok, a korszak történései nem állnak szerzői jogi védelem alatt. Az eljáró tanács ismeretei szerint a művész életműve jól dokumentált, életéről több irodalmi mű is született. Mindezek alapján feltételezhető, hogy a tárgybeli regény szerzője is különböző (esetleg hasonló) forrásokat dolgozott fel annak megírásához, azonban a szépirodalmi (fikciós) műfajban a források megjelölése nem szakmai elvárás.

Annak ellenére, hogy lehetséges kapcsolat a prózai alkotás és a koreográfiai mű között, az átdolgozás az előző pontban kifejtett értelmezésére tekintettel esetünkben nem áll fenn.

A második kérdésre adott válasz: a produkció koreográfiája nem tekinthető a regény átdolgozásának.

Ad 1. A produkció koreográfiája és a regény közötti kapcsolatra tekintettel milyen mértékű az egyezés a két mű között?

Különös jelentősége van annak, hogy a művek központi alakjának életpályája ismert. Számos momentum található a táncműben, amikor nem a regény irodalmi idézéséről, hanem az ismert életrajzi adatok közreadásáról van „szó”. Ezek felelevenítése viszont az idézés kategóriájába tartozhat.

Az idézetek szabad felhasználhatóságánál figyelembe veendő háromlépcsős teszt egyes lépéseit vizsgálva a felhasznált idézetek mennyisége és mértéke minden bizonnyal nem sérelmes a regény rendes felhasználására, indokolatlanul nem károsítja az író, illetve örököseinek jogos érdekeit, továbbá feltehető, hogy azok megfelelnek a tisztesség követelményeinek, és nem irányulnak a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra. A felhasznált idézetek száma nem pótolja az olvasók számára a regény beszerzését.

⁴⁰ SZJSZT-08/2011 – Cím szerzői jogi védelme: http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenek/2011/PDF/szjszt_szakv_2011_8.pdf.

Az Szt. 1. §-ának (6) bekezdése szerint valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek. Valamely életrajzi tény feldolgozásának vagy cselekmények kifejtésének az ötlete nem részesülhet szerzői jogi védelemben.

Amennyiben tehát történt is a regényből felhasználás (idézés), ahhoz a regény szerzői jogosultjainak hozzájárulására nem volt szükség.

Az első kérdésre adott válasz: a balettprodukció és a regény közötti kapcsolat az eljáró tanács véleménye szerint szerzői jogilag nem tekinthető relevánsnak, az a (életrajzi)tény- és ötletfelhasználás, bizonyos esetekben a szabad felhasználás körébe eső idézés kategóriájába tartozhat.

*Dr. Tattay Levente, a tanács elnöke
Dr. Legeza Dénes István, a tanács előadó tagja
Dr. Fodor Antal, a tanács szavazó tagja*

Összeállította: dr. Legeza Dénes István